Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Шинарин, 12 август, [illegible] шо. № 96 (4733). Мах 2 кап.

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-Гlалгlайн обкома, Нохч-Гlалгlайн АССР Лаккхарчу Советан а, Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

Арадуьйла [illegible] шера [illegible]

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ІА ГАЬНА ДАЦ

В. И. Ленин вина 100 шу дизара дикачу соцlатамца кхиъбехара, кхе шера план хенал хьалха кхочашъяра яхь болуш республика хьайбаш лелабераш. Хlинзарьяр царна эшара бехкте-хаметlа йола ха я — кхочушхилла доакъар lалашдарах тайша да хьайбий продуктивность лаккъелга, уж мортlа lаьгара доахилга.

Цудухьа колхозийн совхозийн кулгалхоша, партийни организацеша, механизаторша, беррига теркам тlабахийтаб дуккхагlа гlожа а моша а доакъар кийчдара, из фермашта хьатlаозара, талхартдоацаш дlаоттадара.

Совхе дахьна гlалат юха ца далийта гlерташ укх шера доакъар кийчдара цlенхаштта теркам тlабахийтаб дуккхача колхозашкеи совхозашкеи.

Масала, из болх хьетамце лелабу Надтеречни района «Верхненаурский» совхоза кулгалхоша, партийни организаце, специалисташа. Цхьаь шера ах шера тоъал гlожеи мошеи доакъар lалашде лаьрхlад совхоза болхлоша. Хlинзале ергlаш дах дlаоттаьй 700 тоннал совгlа йол, эзар тонн ча. Доакъар кийчдераша шин сменагlа бу болх, лерттlа пайда эц техниках. Кийчдаьча доакъара 80 процентал совгlа дар фермаш йолча ергlаш дах дlаоттадаьд.

Хlинз сихбенна доакъарийна дlайийн, хьажкlаш чуэцаш а силос латтагlа йоллаш а болх механизатораш. Совхоза дирекце, партбюрос, болхлой комитета беррига а ду наьха къахьегама овсарле лаккъяра, дикагlа болх бе безам богlаргбола [illegible] хилийтара. Кхашка болх бача наха салаlа дика помещенеш кийчъяй, цlача уголокашка телевизораш, радиоприемникаш, керда газеташ, журналаш да. Маьха беза а боацаш чам бола кхача кийчбелга вlаштlехьаьккхад. Кхетамце пайда эц моральнии материальнии стимулех.

Доакъар кийчдара план кхочашъяь бовла гарга бу Шелкови района ХХ-ча партсъезда цlерагlча колхоза механизатораш а. Доакъар кийчде вlаштlъеллача бригаде къахьегаш ба гонзагlа бола механизатораш, парга я мел эша техника. Йоа хьокхдаьгеи кох ергlаш делгее дукха ха юкъе ца йолийташ поточни методах ду уххаза. Дикача даьша саина пайда эц чех а. Цох ергlаш даьл, хlаьт кастта прессаш пачкаш я я фермашка йолча дlаьоргда из.

Колхоза кулгалхоша, партийни организаце къаьстта теркам тlабахийтаб доакъар кийчлеш болхача наха юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра, уж бахча кест-каста хул агитатораш, хьай тlаьрча станешка аразец «молнеш», хlара денна ерзаьл доакъар кийчделга мишта лел хьахьоккхаш йола бюллетенаш. Цу берригие торо хуланйт дикатlберий опытах шерра пайда эц, тlехьабусараш болх тессе лелабераш гучабеха.

Хьайбаш лерттlа lангара дахара кхоачам хилла тайп-тайпара доакъар lалашделга ва лелаедец Наурски, Урус-Мартана районий боахамашкеи а. Масала, Урус-Мартана района совхозаша эшачох 40 процент гlожа доакъари 52 процент йола кийчъяьй. хlаьта вагонаше 44 процент гlожа доакъари, 54 процент йола.

Цхьабакъда, республика бlарча хьайбича доакъар lалашдара гlуллакх во латт. Колхозашки совхозашки планах доагlачох кхоалегlча дакъал кlезгагlа lалашдаьд гlожа доакъар, хlаьта йол — кхоалегlа дакъе тарга.

Из бехктохаме болх геттаре а лелаба лелабу Грозненски, Надтеречни, Сунженски, Назрановски районашка.

Хьаьщаргьа вай Грозненски район. Города къахьегамхой дlайбай продукташца lалашбу йоккхагlйола район я из.

Укхаза хьайбаш lавгара дахара къаьстта во кийчо ю «Ермоловский» совхозе. Цига лерттlа пайда эзац доакъар кийчдеча болх беча техникех, дукха юкъ йолийт йол, лопприя, кхыйола а бакъдол хьакхараш уж йокъа а яь дарех ергlаш дарак юкъе.

Тахан саха цеватохача КПСС обкомеи республика Министрий Советеи сохам тlа белгал ма даккхара доакъар кийчделга соахкарчуа вогlа лел Ачхой-Мартана, Малгlабика, Гудермесски, Шелковской районий боахамашка. Цига во вlаштlехьбаьккхаб доакъар кийчдерий болх, шерра яхь йоаржаяьи механизаторашта юкъе, кхетамца пайда эцаш моральнии материальнии стимулех, дукха доакъар доаду.

Цу тайпара кхы дlахо да йиш йоаца кхоачамбоацараш никелу кхача районий боахамашка а.

Цхьабакъда, ахкан замалахь да лезаш долг балдец дукха а тlехьаьстта йиш йоацаш дале а къаьстта теркам тlабахийта безе хlара колхозеи совхозеи кхоачамхилла доакъар lаlаштдара. Республика хьайбаш леладераша В. И. Ленина юбилей сийна тlаийна доккхий деккхераш кхочашдарa, хьайбий продуктивность лаккъяра кlенз итара кертгердло из да.

Цудухьа юртбоахама министерства, трестий, колхозий, совхозий кулгалхой, партийни организацеи, специалисташ оарцагlбоала бела доакъар кийчдеча бригадий къахьегам лерттlа вlаштlехьбаккхара. Къаьстта теркам тlабахийта безе техникех, транспортах, бизза пайда эцара, юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра, доакъар кийчделга комплексни методах лелалара.

Дуккхача боахамашка ялат чуйийна доаллаше а прессаш пачкаш а еш фермашка хьатlаува ча. Цхьабакъда, ишта дац массанахь а. Масала, Назрановски, Малгlабика районашка яlенз а ергlаш дезза кхашша дукха ча ул.

Укх тlехьарча шерашка дуккхача колхозий, совхозий кулгалхой кийттаб баьцагlа хьоар доакъар чlоагlа пайдане хиларах. Цу гlулакхна иш 25 агрегат а вайнига. Денна бусса 3300 — 3500 тонн тlехдика доакъар кийчде йиш а кхоьна. Бакъда, баьцагlа хьоар даккхара план 51 процент мара кхочашдаьдац республика.

Районий юртбоахама производственни управленей, боахамий кулгалхоша, специалисташа йоаккхо е эза кийчдаь даьнна доакъар малуйла сихагlа хьайбаш lавгара доатергдолча хьатlаозара, из лерттlа эза а эза тешаме дlаоттадара.

Доакъар кийчдеча сихаро чlоагlа доерхlаме да механизаторий, беррига болхлой къахьегамцара безам совбаккхар, моральнии материальнии стимулех шийса пайда эцар.

Ловмаш районашка сихле деза бол хьоккхелга. Хlара боахаме вlаштгlйолаш кх доакъар кийчду бригадаш.

Республика колхозашкеи совхозашкеи силоса дlайийна хьажкlаш чуэцаш латт хlанз. Дуккхача районашка дика хьувкъаьй уж. Гlожа доакъар кхоачамхилла lалаш ца даьча боахамий кулгалхоша къаьстта теркам тlабахийта безе силос дуккхагlа лаьттагlа йоллара.

Дуккхача колхозашкеи совхозашкеи тоьеш ац силоса хьажкlаш чуэца комбайнаш. Цудухьа йоллареш бизза пайда эца безе, кх бола хлет чуэца комбайнаш хьажкlаш хьоххаргlйолаш кийчьеш.

Хьайбаш дика долеш lангара доахилга юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латтачарех атара бехктохамегlа хола дехкар да. Цудухьа хlана дика ха латтача хана беррига эза тlабахийта безе доакъар дуккхагlа кийчдара, из фермашка хьатlаозара оттаь графикаш йоаза кхоачашъяра.

Пхе шера план — хенал хьалха

Перхlар кхоачашду

Юбилейни социалистически декхараш толамца кхоачашдара къаьстта дика къахьег укх шера «Грозпромстрой» трести СМУ-4 Келлер Виктор Генрихович верте латтача участка гlишлошъераша. Цхьа бутт дlабахийтабал шуь бетта план тlеккхоачаш ца из.

Хlанз участка коллектив город Грозне хьаллеш да бlаь квартира хула кооперативни цlа. Укх шера йиълагlча квартале йисте а деина, дlадалла дезаш да из. Хьалхашка латтараш бехктохаме декхараш лелар кхетамеча гlишлошъераша шоай горонех бизза пайда эцара хьинар кхо па деш къахьег. Цудухьа цlеноэ хьаллеча кхоачашде дезача деррига гlишлон балхех 80 процент хlанзлехьа кхоачашдаьд. Чакхдаьхад канализаци яра, цlеношка йlоххал чуйиллара балхаш, хlаьта да дезача отделочни балхех кхоалагlа дакъа чакхдаьннад. Арахьара отделочни балхаш чакхдоалаш латт.

Участке болх беш мел йола бригадаш аккордни-премиальни системах болх беш я.

Хозрасчетах болх беш я массайоза бригада. Цар ца хилхаш учет деле хьатlаахьача, дlайодийтача гlишлон материалий.

Къахьегама овсарле лактъера дукха мероприятеш чакхйоаь цига. Кулгашца деш дара хала балхаш дlадаьхад. Гlишлошъяраш болх беш болча дlатlаьхьа мел эза гlишлон материалаш механизированни хьисапе дlатlаьу. Цхьадоаш отделочникашта мархал дlалуш латт маркхаш пососаш.

Бригадашта юкъе яржача социалистически яхье хьалхара мотт дlалецаш Сумелкин Николай Афанасьевич верте латтача штукатурий бригада. Юкъера моархlача хlара сменагlа нормаш 140—150 процент кхоачашъю-цо. Хlинц пятилетка тlеххьарча шера чотах къахьегаш ба бригада гlишлошъераш. Аккордно-премиальни системагlа болх бе болабелча дезз бетта хlара боллачо эза алаш 140 — 150 сом да.

Хаьвл кхо да хьалха № 4 йолча школе де дика штукатурия балхаш чакх а доахаш дезнир цар шоай цlей. Цlа-ах бетта чакхдаха лерхl бригада бlаь квартира хулача цlагlа де дезза отделочни балхаш.

Б. КОСТОЕВ.

Керда установка

Пхьаьха къахьегаш котъзо лаьккхай Грозненски химически комбината коллектив. Болх бе йолалийтай Бутанбутилендивинельни фракце аразеца керда установка. Цу установка аразеца продукци синтетически каучук аразецара лаьрхlа йола беда я. Хlанз кийчъеш я установка системаш, тоаеш я технологически режим. Хьалхара бlаьш тоинаш доархlамера беда аразийнай ю. Установка караерзаяча технологаша доккха новкъостал дир химикаша, механикаша, киповнаша. Къаьстта дика къахьегаро белгалбаьлар № 130 йолча цеха отделе начальник Ю. А. Бушнев, керттерча механика заместитель Г. Б. Юрков, КИП-а цеха начальника заместитель И. С. Лысенко, къонача аппаратчикашта новкъостала хьожаль болх беш хинна воккхагlйола аппаратчик коммунистически къахьегама ударник М. Б. Орленский.

СУРТА ТlА: КИП-а цига тlарча приборашка хьожаш ба (аьрдехьара аьттехьа) КИП-а слесарь В. Исаков, КИП-а цеха начальника заместитель И. Лысенко, воккхагlйола аппаратчик М. Б. Орленский.

С. Хугаева сурт тесса.

42 ЭЗАР СОМ КХОДАЬД

Верт болаш а хьинаре къахьегаш а хьайоагlа «Малгобекнефть» НПУ-ни мехкарча промысла коллектив. В. И. Ленина юбилея сийна укх шера цар лаьрхlаьар планал совгlа 2 эзар тонн «lаьржа дешув» даьхенна дала, продукцега зlйбоал мах 0,5 процент лахбе, из йоккхийташ скважинашка болх байтара за 44 денгара 49 денга дlаккхачийта.

Кхоъ бригада я цига лаьттан ченашкара мехкадьтта доахаш. Царна кулгалдеш ба белха йоккха опыте дика гонзал йола мастераш Шинелев Николай, Сычев Иван, Бычков Дмитрий. Шоайла яхье лаьна къахьег цу бригадаш. Промысле дикагlа йола бригада лоархlаш я Сычев Иван верте латтар. Дуккхагlча даьккхе къаьнача фонда скважинашкара мехкадьтта даха бригаш белхлоша. 70 совгlа кlаьрга-насосни скважина я цар доаз деш. Даьтточ кlаьхара хьалойгlа доагор ца эзадалхийтара дукха доархlаме геолого-технически мероприятеш чакхйоах мехкадьттахоша, кастъхеса мехкадьтта оборудовани профилактика ю, лелита аьлча, шийн хаинаьа цlеташ. Верхl бетта ергашх а 10 геолого-технически мероприяти балха юкъейихьай. Цар дукха пайда баьб начхалькхенна. Масала, царех кхьаяне сеца лаьтта № 561 йола скважина болх бе йоалалийтарал совгlа пlанал совгlа 800 тонн мехкадьтта даккха торе я хиний-тар.

Хьалха шийта болхлой кlезига бац ийз. Сычева бригаде. Царех каl ва кьона йолхе хлисеволец Береснев Муталаил. Дукха ха яц цо мехкадьтте доахача болх бу. Цхьабакъда доашача хана хахек чослханей гонзал болгьана карадерзайтир цо. Хlанз саьг новкъостал дешаш болх бу цо. Тайрка новкъашкарча кьуи чу удзар эттара халагlа йола участок я цунгa. Ший участок, нефтедобычи хlара сменa дика йоаз къоночача операторa. Хьайре къахьегарех коммунистически къахьегама ударник

яха [illegible] цlей Береснев Муталиб.

Шера планал совгlа 600 тонн доагор даккха дош дeлнадар иош. Сычева бригада коллектив. Цхьабакъда 7 бетта планах доагlачух совгlа 780 тонн «lаьржа дешув» даьккхад лаьттан ченашкара. Ер шу чакхдалалехьа планал совгlа кхы а 1.000 тонн мехкадьтта даккха лерхl иер.

Промысле шоалагlа мотт лелаш Бычков Дмитрий верте латтача бригада. 7 фонтани скважинаш шинь чеалхане групповой установкаш а цу бригада доаз деш. Цу совгlа къаьнарча фонда скважинашка а болх бу бригада болхлоша. Аз хlанз новкъаш ца бахь бу мехкадьттахоша. Къаьстта дика къахьег воккхагlа волча оператора Сушко Павела [illegible] лахайчах. № 160 йолча групповой установка болх беча операторшкa дишин бусе бlаьш [illegible] тетта хьадоагlа мехкадьтта доаккх. Хьадовгlанехь йеха хlаман дlа а къаьстаем цlенду ю. Вевачтеке болх беча операторша Даьхенна дlалу мехкадьтта лаьхх пlанал йолеш да. Цу бригаде шинь геолого-технически мероприяти балха юкъейхьарах № 832 йолча скважине планал совгlа 30 эзар тонн мехкадьтта даьккхад.

Мехкадьттахоша уж даьха къахьегама толачаш доахача дизза дехьа воаш скважинаш лаьттан кlаьдарча оборудованеш ремонт еча мастераша Лемин Виктора, Кучинкенка Михаила кулгалдеча бригадаша. Шоай хаьналеш тlеххинеш ремонт ю цу бригадаша скважинаш оборудованеш. Хlанзалехьа планал совгlа 4,2 эзар тонн «lаьржа дешув» даьккхад промысла коллективо. Хlаьта из йоккхийта 55 дийнах болх байт скважинашка. Хьадоаккхача мехкадьттага дlабоал мах лохбарах пачхалкхенна 42 эзар сом кхоьшад.

В. ТАГИРОВ.

Хlара боахама — шортта доакъар

КПСС обкомеи республика Министрий Советеи

Цхьайолча колхозий, совхозий кулгалхоша, партийни организацеша, хlаьта шотта ихьенбийлоп парте райкомаша, райисполкомаша, юрта боахама районий производственни управленеша во кхочашдайбу 1969 шера 24 июнера КПСС обкома Нохч-Гlалгlайн АССР Министрий Советеи «Доакъар кийчдара кхы тlа йолча торонехи республика колхозашки совхозашки хьайбаш lавгара дахаре кийчъедаракх» йола сацам, цу сацамга хьежжа ба безаш бола организаторска болх баьб кхочашбоацараш дlа а йоазийтаб лерттlа пайда а оаш къахьегамцара безам совбаккхара йолча материальни стимулех, доакъар кийчдеча шерра яхь оаш колхозийи совхозийи боахамий, кхыбола а болх бе магарбола вах, лерттlа пайда эцаш доакъар кийчдеча болх беча техниках. «Минеральный», «Плиевский», № 3 йола «Плодоовощной» совхозашка, кхы дукхача боахамашка, дlайийна а эрий хьатlаньина а баьцаш йоккхалуш латтамехьа ергlаш дайза дукха ча доллаше а болх лелара лелабу, доакъар кийчду бригадаш болхлой кхоачам боацаш я. Тракторашца, йодхьиргаша, ергlаш лелача механизмаша, доакъар кийчдеча кхыйолча техника а дения бусси воркl-воркl сахьата мара болх бац.

Болх дика бара лерттlа тlаьнхьдан доттабаш, из бахьаи долаш доакъар ца а дош тоаха а тоаха Надтеречни, Шали районий боахамашка, миттан кхача районашка а [illegible] тlехьагlа [illegible] тоьал ча е доагlу, е [illegible] lаьса укхейт. Боацаш [illegible] царех ергlаш дарах юкъе йоаккхд юкъ йоалийт. Дукхача металлаш хул дохаза чака ергlаш во дош. [illegible] дош дайташ доакъар дорадаш из, кийчдаь даьнна доакъар лечгьаараша къовсаш лоттаба.

Йол хьоккхаьга къаьстта мела лелабу лоаман районий колхозашка, къаьстта а Советски Веданни районашка. Дукхача боахамашка [illegible] бахьан а доадан тlехьадоаккхе хьажжlий силос йоахалга.

Из бахьан долаш доакъар кийчделга республике во да, соахкарчуа дуккха а вогlа. 4 август хьатlаккхочаш гlожа доакъар кийчдара план 30 процент мара кхоачашъяьча, хlаьта цу дахкье йол lалашъелга 32 процент, баьцах хьоар доаккхилга — 51 процент, силос кийчъелга — 10 процент.

Гlожа доакъар lалашдара план 19 процент мара кхоачаш ца дьча Грозненски, 14 процент мара кхоачаш ца дьча Назрански, 32 процент мара кхоачаш ца дьча Надтеречни районий боахамашка, 21 процент мара кхоачаш ца дьча «Скотоотходи» треста совхозашка къаьстта во лед уж балхаш.

Доакъар кийчдеча цlенхаштта тlехьаяс Ачхой-Мартана, Малгlабика, Гудермесски, Шелковской районаш, соахка укх хана кийчдаьчуа дукха а кlезигагlа кийчъяьй хиха йоли чан.

Дуккхача парте райкомаша, колхозийи совхозийи партийни комитеташа йоагlлаш йола выводаш хьиц дlалахача lай хьайбаш халла lангара дахка хиларах, эттта хьал долчеи тайпара кхетадац, юкъарча хьайбий боахама доакъар кийчделга тесса лаьрду. Цхьайолча колхозийи совхозийи кулгалхой бехктохаме оаза.

Юрта боахама министерстваеи «Скотооткорма» треста чудоагlа боахамашка доакъар кийчдара геттара во кулгал ду. Шоай боахамашка болча хана Министерстваи трестеи болхлоша фактаща регистраци ярал совгlа кийслуш дола кхоачамбоацарш дlададара ле дезар дац, доакъар кийчдара болх лерттlа вlаштlехьбаккхара шийна дола новкъостал дац.

Юрта боахама Министерства, «Скотооткорм» треста, «Грозвино» объединене, КПСС горкомаша, райкомаша, юртбоахама районии управленеша, партийни организацеша, колхозийи совхозийи кулгалхоша, къаьстта Грозненски, Назрановски, Надтеречни районашта геттара во кхочашбу КПСС обкома бюрой республика Министрий Советеи «Доакъар lалашдара кхы тlа йолча торонехи республика колхозашки совхозашки доахам lангара дахаре кийчо ераххи» бола сацам. Эсала пайда эц доакъар кийчдеча болх беча техниках, транспортах, наьха ресурсех, лохача темпашка лел доакъар lалашдара балхаш, lалаьнаье дукха доаду доакъар, силоса лаьрхlа хьажкlаш чуэцара ха тулийт, хьежац балхаш мишта ду.

Хlара колхозе, отделене, бригаде доакъар кийчдара гlулакх мишта латт хьажа деза кхо да далалехьа, дlадахе деза кийсденца кхоачамбоацараш, доакъар lалашдара балхий планаши графикаш кхоачаш ца ераш, техникаи автопаркахи бизза пайда ца эцара бехке бола них цlенхаштта бехктохаме оаа беза.

Хlара колхозо, района дика доакъар кийчдара планаши кхы тlа ениж заданеши кхоачашъергйола гlулакх хара керттера теркам тlабахийта беза доакъар lалашдара, из кийчдечара темпаш тlа-тlа лаккъара, кхоачашдеча балхий дикал лаккъара. Прилоаменега хьежжа районашка хьажкlех силос йоала кхе хин график чlоагlъяй. Юрта боахама Министерство, «Скотооткорм» трест, «Грозвино» объединени, КПСС горкомаш, райкомаш, юрта боахама районии производственни управленеш, колхозаши совхозаши денхарийла а силос йоллара план 5-ча сентябрга кхачалехьа, хlаьта Назрановски районе 15-ча сентябрга кхочашйолхьа кхоачашъе эзийта дlахайта хlара боахамга, отделенега, бригадага. lалашде деза силос йоллара технологи нийса лелаелга, кийса учет а лелаеш кхомбеш дlабахийта эза силос.

Беррига из тlабахийта балхаш сиха а силосии культураш чуэцара юкъеоза еза цхьан дийнахь город Грозни промышленни предприятей, кхыча организацей автотранспорта управлене эгар автомобиль.

Хабаровскерча советско-китайски переговорашка

Хабаровск, 9 август. (ТАСС). Селхан укхаза шийн ергlанара 15-гlа совещани чакхъьаккхар Амура, Уссура, Аргуне, Сунгаче хиний а Ханка хиача lана а доазонашкарча участкашка кемаш лелараx йолча ийнача советско-китайски комиссе. 1951 шерарча советско-китайски соглашенега хьежжа СССР-ан КНР-ан юкъерча Амурски бассейна хиний доазон участкашка 1969 шера навигаци кемаш лелара эша доагlаш дола хьалаш lалашдара практически кхета даьржа хьалха даьрхlа ю из.

Ийнача комиссе советски китайски даькъой председателаша куйгаш яздир цу хана тlа кемаш лелара хьал тоадарца дувзадена дола цхьадола гlулакхаш 1969 шера навигаци йолча хана шинга а оагlоно кхоачашдергдолаш барт баьча протокола.

Цагlоната барт бир кемаш лелараx йолча ийнача советско-китайски комиссе ергlанарий 16 совещани 1970 шера Кийна ергlе лаш.

«СК-4» СИЛОС КИЙЧЪЕЧА

Грозненски района «Старопромысловский» совхозе силоса хьажкlаш чуэца болабеннача хьалхарча деношка комбайнаш кlезига хилар бахьан долаш хайра хьаlанар доакъар траншейшка. Цул сагото ца волча совхоза инженера Яндырбаев Мухтара механизаторашца цхьана «СК-4» яха ка бола ялат оардаьа комбайнашта «И-15» яха хьажкlаш оатаа йола ЖКН-26 яха жаткаш

ехкар. Иштта кийчъеча чу маркхах йолча комбайнашца ялат лаьрхlа кхеяь хьажкlаш чуэца а йиш я.

Цу тайпара шоай «СК-4» комбайнаш кийчъяьча механизаторша Саидов Ширванев Усманов Баудев хlаране дийнахь 80—90 тонн моша хьажкlаш хьоккх. Силос lалашъяра гlулакх хlинц толамца кхоачашду боахаме.

М. СОЛОМОНОВ.

КРАСНОЯРСКИ КРАЙ. Гарга кхоачаш латт мехиц эгтара йоккхагlча Ачински доабата-хьаттан комбината хьалхара ергlа болх бе йолалургйола ха. Цо бедал ухийтаргlа Красноярскерча алюминиеи завода, халкъа боахама цемент, сода тертда. Хlинзалехьа а эксплуатаце дlаенний вагонаш-опрокидыватель, цемент-сероний гlерен, руда склад.

СУРТА ТlА: доабат-хьаттан детта болх хьалхоша латт.

Ю. Парнина сурт.

ДОТТАГlАЛ ШЕРЛУШ ДОАГlА

Советски чехословакски халкъий оалаигарча хьаштавта вовзаргlара, социализма традицеш чlоагlъяларе гlулакх деш да КПСС-ан КПЧ-ан [illegible] вежарийна [illegible] гlад.

КПЧ Пражски городской комитета хьехарах 26 июле денза 1 августе кхаччалца ЧССР-е хилар парте Московски городской комитета КПСС ЦК Политбюро член за вола кандидат, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин верте латта делегаци.

Из делегаци цига хилара чрегашта хетаьь яр 8 августе хинна Московски городской партийни организаце актива собрани.

Актива юкъе дакъа лоацараш хьалхашка къамаьл деш, В. В. Гришин белгалъяьккхар вийне безаме, новкъостали эттача хьежаргьашца лелар. Советски столица коммунистий вег чура безам тlехъйийна. Чехословакски Советски Союзе хьакъашта юкъеба дозаргlа доттагlала барт-цхьоалкlар хьа а гойташ.

Москве хиннача актива собране къамаьлаш дир столица КПСС районни комитетий секретараша, предприятей партийни организацей секретараша, производства новаторараша, lилмай культурай лелтелаша. Цар чlоагlа раьза белаш ийцар вежарийча долча социалистически шин мехка столицай къахьегамхой доттагlале бухе замех.

Собрани чакхйоалаш актива юкъе дакъа лоацараша тlаийцар Чехословакски Коммунистически парте Пражски городской комитетага, Прагерча коммунисташка, Чехословакски Социалистически Республика столица къахьегамхошка дахьийта письме.

(ТАСС).

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧАХ

Уншлихт Иосиф (1879—1938 шераш) — 1900 шера дени парте член. Польшан Литван Социал-демократе V-чу VI-чу съездий делегат хилла. РСДРП V (Лондонски) съезда балхашка дакъа лийцад. 1917 шера апрелера дени — Петроградски Совета член. Октябрьски социалистически революци хьакхшерчохь дакъалаьцна. 1918 шера — Литван Белоруссен Коммунистически парте ЦК член. 1919 шера дени — белхалойн кхерзера тIема а боьхна а балха тIа. XIV съезде ВКП(б) ЦК членаллерчу кандидаталла хержа хилла.

(Дагадоагlарш йазйина 1934 шера. Лоац а дь кепатох).

Аз юкъарча керда экономически политика чакхйоьккхачхана цхьайолу айса ВЧК болх бах юкъ, хIаьта юкъеласаче Владимир Ильича сай цIерагIа йазйича письменийн запискашкех хьежа вай парте а дунен пролетариата бахьанах, Советски пачхьалкхен керта лаьца дуьнца а хьожавгва са.

1921 шера декабре РКП(б) Ерригроссийски конференце Владимир Ильича юкъе а йяхьа, тIайнаир вахара дерригача дойкъоьшка «революционни законноста, шаш бола долорашах» хулийтилга дIадехаш хилла резолюци[2]).

Цу решенега хьежжа 1921 шера декабре ЦК ю ВЧК компетенций йуи балха декхараш тоттагIа хилийта лаьрхIа проект тIая елаш хилла лаьрхIа йола комисса.

1922 шера 18 январе Владимир Ильичага йоьхийт аз ВЧК коллеге оттаяь ВЧК хьакъехьерча керданча положене проект...

Из дIайохьийташ цунца дахьайтача сай записка тIа сай из хулла хьалххоиб аз из проект. Массехк де даьлча, 26 январе шолагIа записка доьхьийт аз:

Цу тIа бакъдеш дIахьувних аз, ВЧК коллеге дIаелла проект Советий IX съезда решенега а аз Владимир Ильичала даьча къамеьлага а хьежжа йолга, ЦК комиссе проект овлангара деиз тхя проектал эрганIа йолга. Цу письмо тIа дуккхача хIамай хьакъехьа тIехьашка вала раьза а хулаш, аз дуьцилга йоццаш чIоагIа хьадех таIазараш дара функцеш тхолиика ютийга.

Аз хьалхадоахича бахьаншта раьза а ца хулаш, Ленина жоп дойт сога: цу тIа це йоах са предложенеш, са лакъаца а доалаш, ЦК комиссе проектага тIоале чакхьяха мегарг в я, чакхъяха в еза, хIаьта дIахо:

«Ревтрибуналаш дIакхайкхеш хилар — массе а хана даш; цар Советаш «шуи» нахаца чIоагIъе, ВЧК, цара цар бувзам (массе а тайпара) чIоагIбе; цар репрессей чекхал а низ а чIоагIбе, цунна йола ЦК терко чIоагIъе. Бандитками цунах тарра дола кхьдари кIезиг-дукха а чIоагIагIа куле тIема хьал оттаде а деза цигтача тоапаш етта а еза. СНК-га из сиха чакхдоаккхадургда, цигаьа санна Iа туала за долийте, телефонаца а мегаргда.

Къамаьл де Сталинца а, хIаьта хьайна хьокха деза вьина хете ер письмо цунга дIа а хьокха»[1]).

[1] «Владимир Ильич Ленинах дагадоагIарий» IV тома тIара. Книжка кепатоха кийчдаьд КПСС ЦК-ча марксизма - ленинизмо Институтох Политиздатох.

[1]) Бизза соч гул., т. 54, оагI. 144. Ред.

[2]) Хьехаар в 1921 шера 19—22 декабре хиннача РКП(б) XI конференце «Халкъа боахам юхаметтаоттабоаца дуьзадена йола парте эргIанира декхараш» яха резолюци. Ред.

Ленина из письмо йистедоаккх Политбюро комиссе решеней лардаш тIа «репрессе чекхалйинзи чIоагIбелга IалашIе йиш хилари Iаланде дезаш хилари» белгалдарца...

ВЧК эрга а яьккха вIаштIехьйоаккхилга чакх а доахаш чекхстий мугIарашка шиш бола дисциплина хулийтилга дIа а дехаш, цо массе а хана лакха мах бора тIоаш юха да кхобеш болча цар балха, ВЧК къахетам боацаш хилар летказдеча обывательски уйлаш йолча партийцашта къахетам боаццаш юхатохам а беш...

...Ший цIерагIа ухача летгъамашка Ленин мел терко йолаш хьежаш хиннай ВЧК из але а кхы але в йола решеи йохкарах йола нуи еррига распоряженеш деша чулоацам къоастам болаш дIева боаэарь ларда тIа миштахиндайн ха йиш я ухь бахьдойчох.

1921 шера 21/V Владимир Ильича ер записка дойт сога:

«1917 шера дейз нов. Ялава оаьй на ховза а ховзаш, аз бакъду дз шеко йоацаш тешаме волга, хIаьта цунгара дIадаьккха ахча хьам боацаш чекха цунна дIалалар а дех аз. Хьай распоряжене кoин сога хьадайтар дех аз, из кхозчаншъярa бeктокхаме волча сага дIа белгаьа а еш.

ШолагIа нов. Ялавва чухьажарех доле дерригa документаш хьалехилга а уж сога хьажоакхийтилга а дех аз. Укхаьца дIадойтар йохадойтилга дех аз.

Ком. корршалца Ленин»[1]).

Записка йазьяьлар ер гIудкх хилар бахьан. Петргубчека нов. Ялавеа чухьежаяр. Цунгера валюта корадаьдар, хIаьта цуна конфискаци а яьр.

Нов. Ялава — из ва Владимир Ильич подполье ваьхача хана, шек а ца вулаш, шийна бокха кхерем хила йиш йоллашехьа а 1917 шера кочегар лаьрхIа паровоза тIа из дIаэшеи финлянски территоре тIа виген раьза хинна машинист.

Владимир Ильич цхьанкхе а тайна шеко йолаш вецар нов. Ялава революцена мугIахьа хилара, дукхьала шийна болча пайдаш делаш ца хилара хьакъехье, хIаьта а цо ше пIаьхка а тоха, хIаьта чухьажарца юваэенна йола материалаш дIа а ех.[2])

МолагIа вале а вола саг даьчара мукъавалийтавал йола распоряжена яладехьа хьалхагIа Владимир Ильича массе а хана дIадехар лотхьам эпаре протоколаш, дешаца юваэена йола материалаш шийга кхоачийтилга...

Н. Яковлев, геологически института профессор, 15 августе Надежда Константиновнайга йаздаьча письмо тIа летж. Геологически комитете шийга гIулакхера кхо саг, сапропелаш (ушалашка хула тIадувла доагораш) тахкара комитета членаш бокъо йоацаш лийца хилар а дерхIаш, хIаьта уж мукъабоалийтилга сихдар а дех.

Владимир Ильича, ше из письмо дийшача, цу тIа яздy:

«Геологически института профессор. Из ше Надежда Константиновнайга 1890 шерашка вовзавар хиннав, тешаме а революционни уйла йола а саг ма хиллара. Цуа воI — коммунист.

в. Уншлихт!

Тоькам бойтилга дех аз хьогара. Ш...азой-м дIахела безаш хилара чIоагIа тара да.

Сапропель — шийна боалам доархIаме я.

23/VIII. Ленин»[1]).

...Кхачанцара, полторцара, ахча дувца а эпача хIамашнара хьал хала хилар теркал а деш, Ленин ше хьежар уж чекха дIа-са ахийтавга.

Иса йолаш к ер телефонаграмма:

«ВЧК-е — нов. Уншлихтага, НКПС — нов Фомига, Наркомпроде — нов. Брюхановга.

Эттара чIоагIагIа шиш бола тIахьожам оттабелаш товара — хьоацама Москвера Хорьковe Украине кIезa чекха дIалийтара.

Распоряжени делаш машинаьхьашка гIолла. Из доархIамегIа дола дош да. Кхоачаш хьахьадалац. СТО През. Ленин»[2]).

Текст машинкаца язьяй. «Кхоачашар хьахийталел» Владимир Ильича куьгаца язьяд.

...Ший йоакхо кIезига а еш, Владимир Ильича даим ауеда къьанача партийций, бехктокхамерча болхлой уважlеоол хьал, цар вазара хьадаш.

Дзержинский харбелия веле къулбехьа вав. Геттара кIадьвекхавар. Ше дика могаш ца хилар холуш доллашехьа а сихагIа Москве балха тIа ва гIертар. Ленина Политбюро тIаздийт визза айрза валламе юхавала цунна мукъа ца луш бола сонви. Кхьбарех тийша а ва lеш, из решени чакхйоаккхилга шийна тIаьйшар цо, хIаьта сога ваэрга... Беленьжега шифровка яхьийтад: «Дзержинске дарба дар а садаIар а машта дол депешей шифрагIа визза вийрза вала кхы мел ха эшаргьа дерo дерхIар вийсагIеш хьахийтар. Телеграмма хьем боаццаш чекха яхьийтар, цхьабакъда. Беленький жоп дайта хьелу. Ленина дIадех жоп сихагIа кхоачийтилга а хьевларах Белевьким бежи бувйилге а. [1]) Кхы дуккагIа дa йоа боаццаш, бола дукха партийни советски гIулакхаш доц вахийтар Ленина мара дагалоаттаргдайнй дацар из визза керда доахилга, корвъостий уважlено юкаметтаоттаеега, ахчетца, дагаьятте а ва Iеш, ше шийна распоряжена хоачашьярга хьажилга.

Ер да цхьадоахе а тxоьна бакьдар.

1921 шера ноябрь бедь Владимир Ильича, шийн уважlено вола боацаш йоагIилга хо а дийн, шийн боаццаш чекха Москвеи — кхар сатеIа йола лаьрхIар. ЧохкагIа а бизза сатеш мукъагIа хулийлар. Цу тайпара хитр цу садин кора райир. Беленький сон вахар из йийца. чIоагIа шедад ер. КIоарга доа диллалар.

ЧIоагIа Iаькъа цхьа хIама дагадоаллаш хиннa Владимир Ильич, автомобилах тIа а хайна, кIоарга шийн уйлаш е волавелар. Оахь бизза сатеш доаттабора. Ах цхьаб бизча гIолла дийна... солаяз. Ленин а тхо дерригаш а шофера новкъостал де Iодаьлар. Со йиткъага ицхаш а юахец дар, гонашка кхаччалца дийна... вала шийзар.

Са чIоагIа [illegible] шелда хоалаш хьайна хетийтe гIертар со. Владимир Ильича, сон вIара а хьежа, ше массаза а хоаттам ма хилара безаме хьаттар, яаьхьа ...нинолав лагIeйхад тIа хIама йийхач, хьяна, йоахьaра а ца хилийтар дукха цу сахьате автосолвоа тIа хоьяга а дехар цо.

Кхача наьача моттиге дIакхаьчар. Гуш дар Владимир Ильича къахьетта ше цхьа хулилга эпаш хилар, къамеьл де цун безаме болаш хилар. Аз Беленьки цу сахьате Москве шагIорта лааргхIар. Цхьабакъда, Владимир Ильича тхо дахийтандар тхона чай молаламца, тхо дIоцкхалаз.

Фу йоах дахехьа цитаташ кхачанча Владимир Ильича письмошкй запискашка?

Цу записказа чулоац кхьарначхьалкхен доархIамера дохкагIа дола дешаш а сахи, шитта башхе тохкий доагараш в. Цу дерригаех а къоастам болаш хулгадара хьожхем хул.

Уж дерригаш а тIалерваяь цо керда экономически политика чIоагIа, дерагIа чакхъяхара, революционни законноста ларадаш юкъехчулара, эттара чIоагIагIа тайпара фе хилара, партен правительстви сопамаш кхоачашхаэр хадданза хIара денна тахкара, къоастам болаш «улгалле Iомабора, Iаьнгала органецаш нийса доахаш дела гIудевций хьалхъекьаркна лотхьамашка терко а йолаш...

Совнаркоме СТО-а заседани... хулада хилалеш сона бIаргагора Владимир Ильича цига хиллa правительства членашн шийн [illegible] дисциплина йолаш мишта хулийтар, мел чIоагIа сатем латтар, [illegible]... тIа юкъехьа [illegible]... дукъагIар, хIаьта цо заседани... а воалар ва. Хана [illegible]... шортерча деше тIара... лалча уж чекха эпача [illegible]... стайора, эттаре чоалхенегIа... дешаш геттара атта цхьалхе... [illegible], преначи тасье а ерален, [illegible]... доамирлаш йора, предложенеш формаа ерийра, ... мош вIа а дувцаш дIадоайтар.

[illegible]... вIара вале... кхьилааш дера... юго... беллара тергалйора, хIаьта цара бaлам барахоа цIельадат... боацча декей хьалийхьа до... запискаш кхачьийтара, кхоачаш ца хилча сопамех дaьха дола гIудакхаш заседанотере ца ...хо а хиллар дуцна.

Ленин — большевистски парти вахар, дийнехьар, вIаштIехьлахкхар. Дунен пролетариата бахьна, коммунистически Интернационал, социалистически пачхьалкхен хьалхахlотторхо... а партийни кертера вахархо, керта, [illegible] дахьарча октябрени деношка [illegible] а башха [illegible] яькхиа лийлахь — локьанга къахьега... дера IаIьмага дахьха хьаьлха дола полководец, воьккхагIа [illegible] организатор, [illegible] а Советий [illegible] а кертера [illegible]... вехках теоретики практикер.

Ше мукъа воацаше в, дукхазза [illegible] 4—5 сахьат даьча вара иаб е ше Iо ца вужаше в, хIаьта цкъазэ бIарчача дийнахьа дуьа балх беш ше чулаоше а Ленин ха корайоагIар дукха а новкъостий тIайбеи цама цу хана [illegible]... къамаьлаш дей. Из волча ухар белхтокхамера болхлой, заводашкара болхлой, кхархой, земетиеш, цу массанега а теркоица ладугIар, хаттараш доэа, укхазанеш ге... гIалишка...

Цунна ха корайоагIар дукхача собраншка къамаьлаш де.

Цу тIа волаьакхьалкхенне дахар [illegible]... хулаш доагIар. Классови моастагIа тхьайса аллиц. Кьи а дукхагIа тIагIортам эш, эттара чIоагIагIа тайпара фе хилар деш дар сиха делга эш.

Владимир Ильича шийн низ, уахъцIено кхоушар.

Хьерабьнна, чуйниа беча балхо, каб йоашаш дIахьача бийсаша низ бохабар цун. ЧIоагIача организмага а доадаланзар из.

Эсеровски бамзинташа Владимир Ильича 1918 шера даьча довно а Iоткьам бир цун уважlеноина.

1921 шу чакхдоалаш гучаоэл цIенкагита цамогаш хилара ухьашцара безгаловаш.

ХIаьта а Ленина дIахо а болх бу, мaрт бетта парте XI съезд чакхйоажх. Цхьабакъда, тIа-тIа дукхагIа холуш хула кIаьдвалар. Хьем боацаш чекха сатеш, салаIар эш, хьал эрглалкха деза...

Селле лаIанзэ дагоагача салаIара ха йоацаш висар Владимир Ильича.

1922 шера 26 мае дукхаенха хьаьа чу цIий дессаз. Аххан юкъагIа толашагIа хилар. ХIаьта Ленин октябре юха а болх бе волавелар. Цу хана из волча хилар со.

ЧIоагIа хушамешвавар Владимир Ильич. ГIелленшвар, IомагIвелавар. ДагадоагIа сона Iадакха жовнах из сайга вывар: «Фуц... [illegible]... хьалхадовлашо уйлаш... йолаш».

Ноябре Ленина доацаш ю Коминтерна IV конгрессе «Российски революце пхи шун дуьнен революце перспективашках» яхача темагIа. Из къамаьл [illegible]... чIоагIа шийн низ кхохьа [illegible]... из къамаьл дaь [illegible]... кхочагIарбаь, хIара [illegible]... вонна... латтавора.

[illegible] шера 16 декабре [illegible] цIий дессар. хIаьта цIа... кулган аьрда [illegible]... а хилийтар.

Лазар котдоал. Владимир Ильича мотта вижа вийзар, цхьабакъда, кIалахуш вацар. Цо хьалха а йоахеш дIайойт партена [illegible]... лостам лу дукха а лоархIашена... политически [illegible]... ХIаьта [illegible]... гIоролаш, [illegible]... волча [illegible]... хир хоадалеи латтар.

1923 шера 9 марта[1]) кхы цIаькха [illegible] чу цIий дессаз. къачаьл из хулуча а воахкхаш. Цхьа бакъев толашагIа хила... Уважlено юхаметтоаттарга дог доахкила хилар.

Вай Совдза меттел, дерригача дунеч а болхлойна вахархошех, уьлара а бувлаш, цун Владимир Ильича уважlенох хьал...

[1]) В. И. Ленин. Бизза соч., гул. т. 52, оагI: 203—204. Ред.

[2]) Цу дийнахье а И. С. Уншлихта Петроградски губчека председателга Семеновга распоряжени еннай хари оакхалагIа чухьожаш Ялавагара дIадаьккха ахчен хIамаши хьем боаццаш чекха юхаялеи цун дош сагаца Москве дайтеи. Цу распоряжене копи Ленинга дIадахьийтадар. Ялавай деша хьакъехьа ладаь кавхаташ шийга дIакхаьчача Ленина 11 июле Н. П. Горбуновга йаздаьча записка тIа дех даь дIалзар шийга дIахойтилга: «[1]) Ахча юхадениадий? Фу аькказани текхай Ялавас, маца аьладар из текха?» (В. И. Ленин. Бизза соч., гул, т. 52 оагI; 407 бегл. 259). Ред.

[1]) В. И. Ленин. Бизза соч., гул. т. 53, оагI. 139.

1921 шера 25 августе И. С. Уншлихта В. И. Ленинага [illegible]... цхьа геолог мукъавалийта хилар, юхебисараш петроградски контрреволюционни организацеи бовзаш боллаш болга бакъ хоражар бо хьал дIахеца ший йоацаш хилар. Ред.

[2]) В. И. Ленин. Бизза соч. гул., т. 52, оагI. 232. Ред.

[1]) 1921 шера 28 октябре И. С. Уншлихта В. И. Ленинага хоам бара Политбюро сопам Дзержинскийга дIабовзийтара а Веленьски шиш бола бехк кхайчабой я хьакъехьа, чIаьга дор чекха юхаюхар хьалийтата тIа а хойтар. Ред.

[1]) ЙийсагIа лаьрхIача дашехьа ледлача В. И. Ленина лаьар лаь тIа а халагIча даьнна 1923 шера 10 марте. Ред.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕЙ ДЕНАЛ АЙДЕ

КПСС XXIII съезда решенешка хьежжа КПСС Сунженски райкома юкхьанцара парторганизацеш дуккагIа йоакхо е яьннай парте вха диватIа бола производства нах къестабара. Партийни организацеша леррIа кхоачашыо парте хьаийбераш хIаразар, къастъаьста хоржаш хилара принцип; цар шоай мугIарашка хьанийбу производства лоархIамерча доакъошка бола бу къахьегамхой.

Цхьан шерен ах шерен (отчетни юкъагIа) районий партийни организаце шийн мугIарашка хьанийцав 128 саг. Царна юкъе промышленни предприятейи совхозийи болхлоех 44 саг ва, колхозхоех — 47 саг. Иштта гIулакхаца, берригача парте хьанийбарех 41 процент ба уж.

КIезиг - дукха аасамьалнай районни партийни организацешка юкъерча кхалнахьа дуккха. 1968 шерен укх шера дIабахача 7 беттаи парте хьанийцай 23 кхалсаг, царех 3 лоамаш кхалсаг а йолаш. Парте хьанийбаь берриra кхалнах общественни балха гIа хьинаре даьха лувцаш ба.

Отчетни юкъагIа партийни мугIараш дегIаккхулара лерттIа болх беш хиннай Кирова, XIX партсъезда, Ленина, XX партсъезда цIерагIча колхозий, «Ассиновский» совхоза, «Сунжанефть» профтехучилища, Ассиновски консервни завода, кхийола парткомаш.

Нагахьа санна къоначa коммунистий къахьегамa гIулакхашкa хьежача цар гIад а «хувл, доахкал а дийг. Хьажалаш къоначa коммунистaгa, районе цIа йезача доаркaгa Мария Александровна Рыбалкога. Цо 1968 шера кхабача хIара Iаттагара 3950 килограмм шура шекхай, укх шера 6 бетта — 1550 килограмм. Из, кIаьдлуш йоаша къахьегамхо хинна ца Iеш, хьинар дола общественница а я, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат, берий йоахко йола дика наьна в. Къоначa коммуниста, районни а юрта а Советий депутат йолча XX партсъезда цIерагIча колхоза доярка П. С. Сазоновас 6 бетта хIара Iаттагара 1220 килограмм шура екхай. Хьало уттача, гIулакх юкъагIа дусача болх бе ух из. Ше телятницалла болх беш йолча хана гаьнарча ферме доаркаш ца тоаца, шийн аттагIа бола болх бита а бита, цу лазагIча моттиге болх бе вхав къона коммунист П. С. Сазонова. Хьажалаш цхьачьха къоначa коммунистага XIX партсъезда цIерагIча колхозерча тракторыстага Н. С. Зубовга. Ялхт чувлача хана колхоза комбайнераш цa тоьаш хилар. ТIаккха нов. Зубов трактор тIара комбайна тIа хайр, хIаьта цу сихьеккача хана комбайнага ца сонийташ бола а байтар, шийн новкъостел тIехьа ца вусаш ялт чуийца а ваьлар. Сий дола коммуниста цIи бокъьеча къоначa коммунистех лаьрхIа цIераш йкa метаргболаш ба иштта Ленина цIерагIча колхозера звеньевуя Хабаева Мине, хьуппромбовхама станочник Оздоев Д. О., «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизированни звенон звеньевой Гордиенко Николай, дуккаь а кхыбараш.

Къоначa коммунистех дукхабараш комсомоло кхетамцa кхоьабa Царех цхьабараш кIанз комсомольски организацей секретараш ба. Иштта, Ленина цIерагIча колхоза комсомольски организаце секретараьла болх беш ва Учаев Саламбек, XX партсъезда цIерагIча колхоза комсомольски организаце секретараьла — Бабенко. Уж шиеа бавчи гIоне хоаллах тоадеяла колхозии кагирхой гIулакхаш.

Района промышленни поедприятей, колхозий, гIишлоний коллективий вахарева кагирхой лоархIам шерагара шерага боккагIа хулаш боагIа. Тайп - тайпара йола боахама - политически гIулакхаш чакхдоакхаш комсомольски меттел партийни организацешта а чIоагIа когигIортолга хул кагирхоех. Цуна хоттадена хьадоагIаш да партийни мугIарашка къоначар роль дегIайаха езилга.

Из дика кхетаду XIX партсъезда цIерагIча колхоза парторганизаце (секретарь нов. Г. А. Ким). Цига [illegible] шера колхозтIоех вола 4 кхалсаг дийцарех парте мугIарашка хьанийцав. Уж ба тракторист Н. А. Реутов, Н. З. Лажейко, А. Я. Яценко, поршиеровщик М. М. Волняков.

«Сунжанефть» НПУ парторганизаце 7 комсомолец хьанийцавa парте хьаьна, хIаьта царех цхьа хIанзлехьа хьа а яйцав. Уж берригаш а рационализаторий совета членаш ба.

Къона коммунисташ, берригаш а хIана беш хьийа, хьалха дола партийни декхараш тIадехка ба. Цар хьехьа луш партийни собранешка дуьша дешаш кийнцеча юкъе. Царех дукханенаша шоаш дикача оагIора дIа а гойташ болх бу администраце бахза тIахьожам лоттабелга чакхдоара йолча комисешка, халкъа тIахьожаме группашка.

Партийни организацеша, къаьста а цеховойчар, чакхдоах къоначa коммунисташа шоашта тIаленка партийни декхараш, КПСС Устав мишта кхоачашду ахача деша хьакъехьа царга партсобранешка, партбюро ладугIилга.

Юкъхьандарча партийни организацеша парте райкомаца дахьа йоакхо ю къоначa коммунистацча шоай кругозор лакхъайтара, парте Устав Программен Iомайтара. Райкоме болх беш я къоначa коммунистий школа. Бетта цкъарарчул кIезигагIа йоацаш занятеш дул цкъа лаьрххIа оттаьча планага хьежжа. ДешабагIараштa лекцеш еш, царна собеседованеш ю. Занятешка къона коммунисташ болча ух къьнна большевикаш, царшоашта дагадоагIараш дувц.

Парте райкоме дах-хилахьа занятеш чакхйоах парторганизацей секретарий школе. Цига информацеш ю райпарторганизаце мугIараш дегIалтара хьакъехьа. Партийни мугIараш дегIаккхуларех къона коммунистий кхетамца кхебаеш дикагIа йола формаш мотозаши массанена а дIайовз. Цхьаи занятe Ленина цIерагIча колхоза парткоме секретара дийцар парте мугIараш дегIаккхулара балха опытах лаьца.

Цхьабакъда, вла довтIа цхьаболча парторганизацешка партийни мугIараш дегIаккхуларе хьакъехьа гIулакх дика хилара гаьна долга. Тхамига хIана а нийслуш я цкъаза партийни мугIарашка хила ца бовтIа, тахкаеза бола наъ хьийбелга. Хоаэ дан цхьабола кандидаташ гIулакха а политически а хьакъехьара яйнаш доахкаш хиларех кандидатски стаж чакх а яалехьа партера дIабаха безаш хулга. Белгальнга юкъагIа райкомо парте хьаьца ца тугаш витав 7 саг, хIаьта 4 саг дIа а ваьккхав.

ХIаравар къаьст - къаьста тохкаш харжар коадам бена лоархIаме да парторганизаце личийн состав денал доаш хилар Iалашдара. Цхьаьна партийни организацеша хан - хинахьа чакхдахна деза къоначa коммунисташа КПСС Уставе Программен дIалехараш, организаце решенеш мишта кхоачашдо хара тIахьожам лоаттабелга.

Массе а хана хьалха латташ хилара, халагIча моттиге хилара бокъо мара кхы тIехьашна йола бакъонаш йоаца коммуниста. Цу тайпара нах ба хьа а хержаш, кхетамца кхебе безаш.

А. МИХАЙЛОВА,
КПСС Сунженски райкома организационно - партийни балха отдела заведующий.

ЛЕНИНГРАД. УКХ ЦIАГIА (ШИРОКАЯ. 48/9, ХIАНЗ ЛЕНИНА УЛИЦА, 52/9). В. И. ЛЕНИН ВАЬХАВ 1917 ШЕРА АПРЕЛЬ БЕТТА — ИЮЛЬ БОЛАЛУШ ШИЙ ЙИША АННА ИЛЬИНИЧНЕИ ЦУН МАР МАРК ТИМОФЕЕВИЧ ЕЛИЗАРОВИ ВОЛЧА. ХIАНЗ УККХАЗА В. И. ЛЕНИНА КВАРТИРА-МУЗЕЙ Я.

СУРТА ТIА: В. И. ЛЕНИНИ Н. К. КРУПСКАЯИ ДАЬХА ЦIА.

И. Баранова сурт

ТАСС фотохроника.

ДЕПУТАТИЙ ХЬИНАРЦА

Йоккха юрт я Наьсар-Керте. Цу тIа горедах Назранах оагIув болдаш я из.

Цунна эшар фуд хьожаш, наьха хьалтташ кхоачашде гIертаж за тхо, наха хержа 57 депутат.

Къаьста бехктокхаме декхараш оттадаьд харжарлона тхона хьалхашка В. И. Ленина юбилей сиhе кийчо еча шерашка. Хьалха сиhо вIаштIехьлаллазар тха, ихан паьна хьалхашка кулгаш дIа-хьа ахийта йиш ац. Лакхбеешаа Совета, исполкома хIара депутата бехктокхам, цар бокъонаш. ХIанзалца Совета доазов чуха йолча производственни участкашка балха юкъе гIерта, цун балхах дола дешаш дувца оттаде бокъо эшар тха. ХIана тхой Совета сессе из дош дувца а хьахьаь йола решенеш тIаийе а йиш я. Цу гIулакхо хьахьоех Советаш укх тIехьарча хана массайолча шохара согIонашка дукхагIо низ болаш, сий лакхлуш йоагIаш хилар.

Оаха тхой исполкома заседанешка, сессешка дIайовзийт депутаташта цар бокъонаш, дIахайт фу де деза. Цаь депутат ваи тха хIама деш вац ала йиш йолаш. ХIаравега шийна боагIа «цун» дIакхачийтаб. Дукха ба шоай сердуганка бахача наха юкъе кхетамаш хьехаш боах а беш парнийн хьалттам кхоачашдорца шоай сий лакхдеш бола депутаташ.

Царех я тха «Назрановский» совхоза II отделене болхло Евлоева АртагIа Фирдос. Шийн округерча наьха хIара шагIа еза хьама, агитатор, партен правительствен хьехамаш пропагандист я из. Цох тешаш, цун дош хер чу дуж.

Дукха ха йоацаш бахача саьхага шоай сон доле хьайбаш, шура, тха, кхийола продукташ пачхьалкхенга йоккхийтара бахх дIаболабенначa хана дар из. Исполкома заседане поручени елар Фирдоса шийн участке из бaлх чакхйоакхха дьана.

Эттара хьалха пачхьалкхенна шийн беиан дIачуделар Фирдоса, тIаккха агитаци е йолаелар. 160 процент кхоачашйир цо шийна еина задани.

Дика балх бир цу юкъа депутаташа Сагов Махьмада, Хашиев Махьмада, Цороева Лидас, кхыбар. Цхьаьна тха юртсовета вIаштIехьдалар пачхьалкхенна тоома дукхагIа дух дIачулала, цун сооагIа фуи, тха декхар пачхьалкхенга.

Иштта повкъостал ду тхона депутаташа кхыдола балхаш де а. Хьинахьа дIатеш юртбохама налог, госстраха задании.

ЦIадахьа долдаш депутаташта шоай хьофкача йола наха тийнна накьаш, хьалдамка тIттIаль декхараш. Уж кхоачашдаре дах массалара комисси вIаштагIбеллай.

Къаьста хьинаре къахьег депутат Абдиев Iайса керте латтача юрт тоаяра гIулакхашта тIахьожам йолча комиссе. Из хьалха а йолаш укх шера 2300 сома га дIаегIай тха юрта. 4 километр дIлла наькъаш тоадаьд шагIа а бaьла, гIув наьккай.

Белгалъяккха езаш я юртбохама комиссe (председатель звеньевой Мупольгов Бекболат). Отделене, бригада, ферма шийн лаладеш кхоачаш мишта я, юртбоалащ производстве балча депутаташа мишта къахьег, общественни вахаре цар фу ду хьеж ри. Совета исполкома заседанеша, сессешка дувца уйтадту из дош.

Дукха а бехктокхаме а балдаш да хIана тха отделене. Чулаш латт хьат. Iалашдеш да лаакъар, чуяца йолaеннай кхартошаш. Уж балхаш а хьехахме ду тха депутаташа. Кодзоев Хож-Ахьмадеи, Барахоев Сулейман ший норма яe еш сопанц шоай лаьтта оаха агрегаташ. Юрта баха нах хьувкъам чулацача дарцагIбохкаш масса хана кхий тIа ва укх денешка тха исполкома председатель нов. Гагиреев в.

Шаха сход цкьй оаха тхоай юрта укх шера. Цига дийцар советский законаш укх тIехьарча хана цхьаццайолча моттигашка телхаде белабаларах. В. И. Ленин вагь 100 шу дизара кийчо еча бахача наха дакъа лацарах лаьца.

Иштта нахаца бувзам чIоагIбеш, тхоай бокъонаш кхоачашъеш юртсовета хIара депутата сий лакхлу оаха, де денача тайпара юрта доал де гIерт.

А. БУЗУРТАНОВ,
Назрани района Наьсар-Кортерча юртсовета исполкома секретарь.

Дукха ха я Хамидова Тамара «Красноармейский» совхоза шолагIча отделене стурий.товарни ферме къахьегаш йола. Даим шийн къахьегамо деххар тешаме кхоачашдеш я из. Ах шера тIаьйннача декхарех хIара Iаттагара 6000 килограмм стура екха езаш яр из, хIаьта цо екхкар 1176 килограмм дахар. Лакха да Тамарай хьежкхаьам укх бетта а.

СУРТА ТIА: доярка Хамидова Тамара.

И. Панова сурт.

БАЬЦОВГIАШКА ДЕГI ДАЙТА КЕРДА СТИМУЛЯТОР

Советски Союзе кхолла темпашца дегIайоагIа гидролизно-дрожжевой производство. Даьхан отходех, гаьнарий чкъорех, хьаькIий томарех, кхыча кхачанна пайдаш йоацача бедлах, органически продуктех гидролизни методаца хьаю хьайбех кхачанна бело кал вогIа йоахка йоаккхаш болаш.

Гидролизно - дрожжевой производство кIезиг дегIаяр дукхаьча дахкъе тийша да лигнинаьа — гидролиз ца хулаш бедала юкейисача хIамах, хIаьта из бедала 30 процент в. Проектни организацеша даьча лоархIамех 5—7 шу хьалха хIара шера хьаIоеш йола лигнинн 2670 тонн хургья. Предприятешка дукха средствашш кIайоахийт юкъе йола уж отходаш дIаюхкка кхалам тIа ккуховш. Цул совгIа, лигнини дIахlосса предприятешта телаш йола моттиг хIара шера кIезигаду, хIана аьлча цар бIаьстин хиш бIех а ду, аьхки йокъьеенача хана цIи яйав гIо а ду.

Лигнини утилизаши дo халхьа боахама дошха декхар да. Баьцовгiай бедала гидролиза Ерригсоюзан Iилма - тохкама института лигнина лабораторе боахлоша хьаьнай лигнинах юрта боахаме шерра юкъейоаллаергIола, баьцовгIашка дегI дахьайтаргдола керда стимулятор йоаккхаргIола способ. Цунах хьахила йиш а дукхача тоннашка лигнинах пайда эца йиш йола цхьа лостам.

СССР АН Ботанически института тахкар баьцовгIашка дегI дайтаран уж дегIаахаран стимулятора ер йола алкили в цар чу тула биологически процессаш а. Гучадаьлар низ бола биологически активность йолча гиббереловой кислотал дикагIа дегI дайта стимулятор из хилар.

Андижански гидролизни заводе вIаштIехьдаьккхад керда стимулятор опыта лаьрхIа арахецилга. Из хьаю порошок хьасийе, ЛСУ (лигнинни стимулирующий удобрени) аьна цIи тиллай цох.

Юрта боахама Iилма-тохкама институтий опытни участкашка кхаь шера тохкам бича гучадаьлар, керда стимулятор йиллача моркоь 14—17 процент, свекла — 11—16, бIаьсти дIабугъ мукх — 16—25, кхартолаш — 1—30, боашби 25 процент дуккагIа хьувкъьаш хилар.

Лигнинна стимулирующий удобрени дика дIаеркаш, дукха ца уллаш, дорае хала йоацаш я.

Борис СМОЛЯКОВ,
(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI., 12 август, 1969 шу.

ДІАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧ А ГІУЛАКХАШНЦА — ДИРА КЪОВСАМ

ВАХАР ИРАЗЕ ХИЛА ДЕЗА

Цlеккха а дагаралац сона Маlгlабмера саг йоалле болхача замешка нийсвелар со дукха ха йоацаш. Автобус йиза кагий нах, махкарий бар. Пандар лакха, бегаш бе дег доагlар цар.

Бакъда- хьалхашка багlа мурдаш неаан кхиха болабелча тlап аьнна соцар къенабарий вез. Йист хинначунга пlеаг автабора царна юкъерча цхьанне.

Хийтар сона: фу гlулакх да мурдий цу санначе меттиге, нагирхошка са хlана къордийтац цар, наггахьа мара мича нийслу уж тайпа меттигаш? Уж бахьан дешаш цхьайолча меттиганна тайзат санна чакхдуел гlалгlай саг йоалеча хулаш доза хьоанчагlа. Пандар лакхаш, деттача тlошрий уата хезац: Хlанз нlалла йадий, йоагlий а ца ховш саг маьре нхийта гlертераш яхь а тоlаде гlерт из гlулакх.

Цхьаьнна а дагадехар «Сердало» тlа нейатйна «Мурдаша законаш телхадара духьала» яха статья шаьш. Вонна саг дlавелла, цу цlен тlакхаьча бола дlа-хьа бакъа, гlуллакх да бахача мурдаша уж дезал хьалдаа хlама доацам бутам меттигаш я.

Со «Знаменский» совхоза Іаьлий-Юртерча отделене управляющи вола ха яр из. Нангаяьнъан цхьа нхапсаг йисар мар вейна шн бер а дусаш. Етти ши шу деьнна цхьа сиргlалги яр цар. Уж шк бенан диар мурдаша. Цу тlа бакъонца хьанна, саьмаргаьнха берхlа, чай, шекар хиннйта деза хул царна. Уж гlулакхаш дагадоагlача хьачий венначун да, нана, вешa, гаргара нах. Таьзат эттача нах хlана ма даа ялаш да. Хlьта а нн вагчакьара дегlа хьелача нийса-м дар. Цу гlулакха уйла мича я мурдаша.

Дукха лоладу цар нагаргдоацa хlамаш. Мехканахь а нах бар, бацар, нагарга, нагаргаш ваьна ца хеташ Іе а хайнe [illegible] ду. хlамаш ньестаде нньаьх, нхаяаш я. Саг [illegible] зонашии уттаду.

Пхьана ахча мешта [illegible] саг [illegible] сага, ахчах меешта мунъе ваьнйт из. Цунца-м кьанай оттае ма аьйй нlалла лаьтте дlалоле йиш йоацаш. Хlьта а саг вер а тайп-тайпара [illegible]. Цунга хьанаа бе Іаьдале цунна оттабеь [illegible]. Тепаш ток, чуэол. Тlеккха из доллашa а [illegible] «за[illegible] уттада гlерт мурдаш, ахча [illegible] а кхуреса.

Гlалгlай цьаммеча денglаш а [illegible] а хlамаш дац уж. Дешаьу дона гlулакхаш, [illegible], хьа-дерa, нийсе лелаьга Іе а тlаlадаш уж дlахlоалой замаш тахане[illegible] цa тоаш дона гlулакхаш юкъахаьaла [illegible] а бакъо яй. Вай къамаш дина гlулакхаш [illegible] хьалхаьа а [illegible] добода а деза.

З. ГАЗДИЕВ,
Ильсаредча ДОСААФ-а комитета председатель.

«Кировец» — лакхерча класса трактор

Ленинградерча Кировски завода терриоторе тlа лакхлуш латт дыйках, бетонах, кнагах еш йоля йоккха корпус, укхаза я тракторашка вlашагlьехка хlама ца эншаш километра дихьлагlа дакъа йlаьха йола керттера конвейер. Укхазара араюал К-700 яха 220 низ боля машинаш.

Массехк шу хьалха Германски Демократически Республике яхьийтаар кхо «Кировец». Нойда-хаузоверча испытательни станцен опытни йолча цхьан кооперативен эггаре халагlа долче лаьтташка болх байтар царга. Шоаш дика хилар хьахьекхар тракторашa. Цул тlехьагlа Маркхлеберге хиннача юртбоахама машиний выставке «Кировец» яхача советски трактора доша медаль елар.

Ленинградски тракторашта елар немецки ахархошта. Тlаккха дукха ха ялалехьа Германски Демократически Республике лаlар цу тракторий парти.

Дукха ха йоацаш Пареже хиннача тракторийн юртбоахамa машиний выставке К-700 дувен тlа эггара низ болашагlа йола трактор йолаш хьахьокхаш яр (хlана механика яхьийтаар 80—100 низ боля машинаш).

Василий КАРПУЩНИКО.
(АПН).

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. Усть-Илимски ГЭС хьалъеча Ангара сунт тека дlакъовлара [illegible] ха эттай. Дийнахь а буc а болх кхехкаш ба цига. Толстола кьрда овгlорахьара берд дlакъовлаш перемычкаш вlашагlъеяк. Низ болча шин экскаватора дамба кхерий берд хоаяйбу хий вlадохийтаргдолча сунта тlа бода ниикъ Ангарано хьабелла аттагlа хургдолаш. Толстой мыса кlалха бетонни пролетий блокаш урагlа йохийташ латт, пар чу гlолаш дlагlоргда Ангара хий. Аьтта оагlорахьара Ангара га 10 августе дlакъовлa дерхl. Гидростроителаша яхь лоаттаю цунна юкъе дакъа лаца сийлен бокъо юкха гlерташ.

СУРТА ТlА: Усть-Илимски ГЭС хьалъеш латт. Толстой мысагара бlаргагу из.

М. Минеева сурт.

ТАСС фотохроника.

БОКЪОНЦА БОЛА ПАТРИОТАШ КХЕББ

Республика комсомола идеологически балха керттерча лоставкепаl ба — Даьхен къона патриоташ кхебар. Из болх тоалина дlобахьара тlа ду Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дуза де гарга гlертара дувлдена республика кагийча наьхен мехкарийн патриотически уйла лакхъяре.

Цу хьакъехьа дика болх беб ВЛКСМ город Грозне Заводской Ленински райкомаша, Ачхой-Мартанен Наьсарен райкомаша, хlаьта ишта г. Грозне №№ 21, 35, 3, 52 йолча школай, ПТУ № 6, «Красный молот» заводъ, ГНПЗ, химкомбината комсомольски организацеша.

Турпала событешта юкъе дакъа лаьцна хиннарашпа вlашагlботтаро тlемаш хиннача меттигаш хьажа ахаро сага замах хьакхийтара дипалургдоаца гlулакх ду, идейни тешам лакхбу, даьшта пораргlа[illegible] ленад дола гlулакх деналь. Кагийча нахан мехкарашта [illegible] дагаотт пар лемадаьрам, турпала событешта, [illegible] хьалча сийца [illegible] уйла чуйессие, доаххал ду цу гlулакх. [illegible] хlамаш [illegible] турпалли [illegible] тlехьабоада гlерт.

[illegible] мехкарийн вай балха турпала традицешка кхебар «Красный молот» завода комсомольски организацеи кхетама болча тlехь керттера терхаш гlабоациаш да. ВЛКСМ комитета членаш комсомольски собранешка хадаказа уеттаду кагирхошта патриотически кхетам баллара дешаш, [illegible] болх тоабара доаш [illegible] хоадда дола гlулакхаш белгалдаьха, практически уж [illegible] тlехьаьоах.

ВЛКСМ 200 член [illegible] техникумашка, 140 саг [illegible] школе. 60 вlаьнга сага йоза комсомольски политически системе дешаш ба. Завода кагийча нахен мехкарашен хьнаре дакъа доаш похолашта юкъе тематически сайренаш вlашагlьехк. тlемашта юкъе дакъа доацаш хиннарашта вlашагlботталу.

Шефаш деш йолча школаца — интернатаца укхаза вlашагlтехай ши музей: къахьегама гlулакхий ара В. И. Ленина цlерн. Уж музеиш хадлаца дьалтьюз кердача экспонаташца, фотографешца. Завода комсомольски организаце вякалаш кхоаза дакъа лоацаш хилар елеташка котбаьннарий турпала городашка Бресте, Ленинграде, Киеве гlолла чакхъяьннача вай халкъа революционни, тlема, къахьегама сийлен меттигашка хьажача походашта юкъе.

Граждански Сийлахь - боккхача Даьхени тlемаш тlа байна краснодоновцаш дагалаьца обелиск оттайир комсомольцашa.

«Грозный» яхача крейсер тlа гlулакх деш хила бокъо яхlара тlехьа яхь дарзай укхаза.

Цу дерригне а беркате влияни ю кагирхой къахьегама. Кхоачам болаш да тlара шолаагlа вола комсомолец коммунистически къахьегама ударник хилар белгалдаьккхача а.

Кагирхошта тlема - патриотически кхетам балара дика опыт Іоаьхй НТУ-10 йолча комсомольски организаце (комсомольски организаце секретарь Магомадов Идрис). ВЛКСМ комитета инициативах вlашагlъелла «Искатель» яха клуб советски халкъа революционни, тlема, къахьегама традицеш дlайоаккхитара йола центр а хинна дlаьттай. 15 похода маршруташ оттаяй клуба штабо. Училища комсомольцаша шоай средствах даь памятник - обелиск егlай сийлахь - боккха Даьхен тlем лаьттача хана станицаш Ищерскешка жизе тlом тlа байнача наха. Хlара шера еча слеташка «Искатель» яхача клуба штабе итогаш ю ше баьча балха, коллективе уеттаю керда планаш.

Кагирхошта патриотически кхетам балара даьхье дукха хlама ду Наурски района Ленина цlерагlча, Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхозий комсомольски организацеша.

Цу совхозий комсомольски организацеий комитеташа шоай балха тlехь тайп - тайпара формаш юкъейоалаю: тlемен къахьегамен ветеранашца вlашагlбеттабалар, цlи хезача меттигашка походаш яр, тематически сайренаш, цlи валий па ховш бола турпалаш хьалех, сийлен уголокаш музеиш ех, шоай Даьхенах кагийча нахен мехкарашен доаккхал дергдола, уж цунна тешаме хургбола уйлаш чуйоссаю.

Патриоташ, къонахчал деха, тешаме бола къовсамхой кхетабар дlадоладу берий хана дена, цун зарбаш йоха школе, пионерски отрядашка, дружинашка.

Республика дуккхача школашта оц «къонахчала урокаш», бола беш а Советски Эскара къонахча деттагlий отрядаш, къонахча летчикий, морякий школаш. Цlаргla даьржа да школьникашта юкъе тlема - спортивни ловзар «Зарница».

Республике шерра даьржах «Призывника ди», къонача бlухочун лектореш, призывной кагирхой спартакиадаш.

Суженски района XIX-ча партсъезда цlерагlча колхоза, Грозне Октябрьски района довонотники цlенд юкъар комсомольски организацей комитеташа доккха деза ю а даь, дlаоттадаьд эскаре болха нах пакъабоаха хи. Цу комсомольски организацеша хадланза бувзам оттабу эскаре баьча нахаца, цара письмой яйт, царгара письмош ийду, ца яхка цlабаьхкача бlухошца вlашагlкхетараш ду.

Комсомольски организацеша беш бола кагирхошта тlема - патриотически кхетам балара дика оагlонаш белгалйоахаш дувцанза хьаргдац цу балха тlехь дола кхоачамбоацараш а.

Кагийча нахан мехкарашток нlеенна дова шоай предприятей, заводий, совхозий, колхозий историе, коллективаша яьха хоталаш. Грозне Старопромысловски район эггара а йlаьхегlа йола революционни къахьегамен традицеш йолаш я. Укхаза хьахиннай эггара хьалхара комсомольски ячейка, эггара хьалхарча дlайолаяьй социалистически яхь, хьалхальпад Стаханова дlадоладаь гlулакх, дlайолабаьб коммунистически къахьегама болам.

Цхьабакъда цу ерригача гапзах лелара пайда эц кагирхошта кхетам луча.

ВЛКСМ горкомаш, райкомаш декхарийла я уж кхоачамбоацараш дlадахара теркам тlабахийта, кагирхошта коммунистически кхетам балара балха идейни боарам лакхбе.

Кагирхошта тlема - патриотически кхетам балара юкъеоза беза, революце ветеранаш, тlемен къахьегамен турпалаш, музеек, библиотекаех, клубаех пайда эца беза. Тlема Низам лелара, цар сий дара, Даьхе лорае кийча хилара уйла царна чуйоссае еза, эскаре болха нах грамотни, моральни а, физически а унахцlена хкийтара йоакхо е еза комсомольски организацеша.

О. МИНИЕВ,
ВЛКСМ Нохч - Гlалгlай обкома секретарь.

Лоаман даьгlенашка

Укх шера [illegible] итт шу дизара юбилей белгалйоаккх «Алханчуртский» откормочни совхозо. Итт шу хьалха яьсача ара хьахилар Керда Редант яха юрт. Цига хьахилар совхоза центральни усадьба а.

Цу шерашка тха йоаккхача дулха деха къахьегамхоша пачхахьалкхенна дlаденнад дикача дулха азараш тоннаш.

Къаьстта доккха декхар да пятилетка диълагlча шера кхоачашде дезаш тхона хьалхашка латтар. Укх шера пачхахьалкхенна 13000 центнер дулх дlаяла [illegible] тха. Иэзал дулх цхьанна а шера дехкадац тха совхозо. Плановни декхарий социалистически декхараш кхоачашдара совхоз [illegible] ваьккхна доахан дукхагlа [illegible] кхедолгев lалашдергйола гlулакхаш дел. Соахкарчул дукхагlа доахан дохийтад хьайбаш кхедара диача гlулашка, уж дикагlа [illegible] йолча хьайбаш лелаеш [illegible] де йlадейнад. Хlаьта хьайбаш кхедара дола [illegible] дохийтагаш цхьоалагlча отделене хурга, хlана аьлча цига доахан а [illegible] а [illegible] гlенаш ма ха.

Хlана 605 итт ба тха. Цо шу дешалелча гlоне цар 500 таьнга Іоса даьл тхона. Царел совгlа цхьоалагlча отделене да тха 8 беттад дуккагlа ха яьнна Іаьсий а.

Дулха лаьрхlа доахан кхолар дуьза тха боахамо «Галовейски» фух йола сиргlалгаш ийцай. Цо фух йолча шерагара яьннача сиргlалгий дезал 300—330 килограммага дlакхоач.

Шу чакхдаьлалехьа 600 кlорогагlа ясалаш Іаьсий хургйа тха. Хlьта тlадеагlача шера хоретайе доаш в хохийтаргда оаха уж.

Дукха за я тха боахамо кхоерста, кхере доахан лоан укийта. Цу гlулакха боккъола а боккъача даьгlений 10 эзар гектар я тха Жlайрахен лоамашка. Шерра-шера къоар доахан цига дlала а ухийташ, цига дукха хула тlадоттадешаш.

Уйл шера доацнй дагlбовгах къаьстта а дика бертаг дагlаздар лерхlаш да тхо. Нагахьа сайна 1988 шера цига доалайеш 3190 бежан хиннадаь, укх шера 3396 бежан хилар аьлча а ба кхоачам. Деррига доахан доаланга а се йорна хилара а хьеккхо 11 Іуло дийлаьд да.

Дукхагlа опыт йоаш, хlара шера доахан доан кхуре хьайбаш леладераш ба боккагlча гуйтошнайлла оттабьраш — берригаш я хlана бац аьнна. Уж ба Таршхоев Хьусен, Битербаев Хьамзат, Байтурзаев Салаудин. Баркиндхоев Абукар сайна толашагlа бола хьайбаш лелалераш. Къаьстта а Абукар белгалваккха лоаа сона. Геттара дика Жlайрахен лоамаш доваш вола пунна ца тоам пхьавкхе а наькъа така даи укхаза. Хlаьта уж меттигаш дика за в дайна, ле тхона хьелхадаьнхар укхаза кхы тlа а 1300 гектар даьгlенаш кароакае тоне йодга. Хьалха цlаьхача пхьавна а хана пайда пйбана йолча цу даьгlенашка кхачара, хьун нетараш хьокха а хьекха, никъ чукъабаккха мара беашзар. Хlанз укхаза цхьаьккха lул а доажаде йиш хинай тхоа.

Укх шера геттара дика баьпна тоаденна я укхазара даьгlенаш. Укхазарча баьцнашта юкъе я цlе а lажагlа а клевер. аххача хилй культураш - хlаьта уж геттара дика хьайбай дегlах латаш а я. Хадланза хийнахь а бус а цу даьгlенашка деача доахан доазл шорта тlадеттала. Даьгlенашта удлуда доахана меладе хух дувла хий.

Къаьстта а йоахо ю оаха доаладоаладерий. Уж бергаш а продукташца, плащашца, чьтарашца lалашбаьб, тlабагlа говраш а ениай царна. Шоай коллективах къаьста шоаш ба аьнна царна хеталургдоаца гlулакхаш вlаштlехьдаьхад оаха. Царна транзисторни радиоприемникаш ийцай, лоамаш наькъий тикашка гlолла царна керда газеташ журналаш кхухь мог тlехьа цига укхача тха зоотехник специалисташа.

Лоамара lулаш леладеш 44 саг ва. Цар бригадиралла дайтаб Барзенкин Хьусен. Цунна дика йовза укхазара даьгlенаш, хlаьта хьайбаш лелаяерий болх лертlа вlаштlехьа а бевз цо. Хlана хоьнаьрха даьрхlача дешеш бийсанен 600—700 грамм дулх тlаяхеж хlача [illegible].

25 сентябрь тlаккхачачалца Іулаш укхаза леладелга лерхlаш да тхо. Сентябрь чакхбоалаш дlалаьргда цига сайна йола доахан пачхахьалкхенна дlателга. Дlадургда 2500 бежан. Юхедисараш шорагlа чуоттаергда хьалхарчен шоайтагlчен отделенен базашка.

Хlана цу отделенешка чуйиша дохкъар хийчаеш латт, lан юкъагlа хьайбаштa дукхагlа дулх тlадетталургa lалашдергдолча тайпара шортта доакъар хилийтар дуьха.

Укх шера лоамашка йол хийчьяра декхар оттадаь тхона хьалхашка. Хlанзлехьа оаха укхаза хийчаьлй 2 эзар центнерал кlезигагlа йоаца башха дика йол. Йол хийчахьта тlадиллад Жlайрахарча цхьоалагlча отделенена.

Дерстане доахан кхабарах согlа хьакхарч а кхаб оаха. Хlана шин отделене 6 эзар хьакха я. Шоай декхарех дикагlа лоархlабу кхоалагlча отделене хьакхарч лелаераш. Цига хьакхарч кхабара вулгадеш ца опыт йоаш зоотехник Дьаниев Хьусен.

Цу отделене коллективе хьалхарча ах шера 153,5 тонн хьакхий дулх дlаленнад планах ила еача 132,6 тонна меттел. Юкъера лаьрхlача хlара хьакхийна дешеш бийсанен 500—550 грамм дулх тlадетталу укхаза планах лаьрхlача 460 граммa меттел. Кo бутт баьбелча гlоне а 300 центнер совгlа хьакхий дулх пачхахьалкхенна дlаденнад, цо кертерча даьнье опытагlча комиццагlа а лаьрхlа дlайиннад.

Тха совхозе кlезига а боацаш болеш ба хьакхарч кхабара толашагlа бола говзанчаш. Царех ба эггара хьалха Л. Гончарова, М. Кононенко, М. Федотова.

Хьалхарча ах шера совхоза хьайбаш лелалераша пачхахьалкхенна дlаден йийсар дулха 4700 центнер да, 324 центнер совгlа а дуйя ла дулх дlаденна баьлар укхаза. Укх шера 1 октябрь тlакхоачаш дулх дlаделара шера захош кхоачашгье торе я совхоза. Хlаьта цунах В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна дола дика совгlат а хургда.

С. АЛБОГАЧИЕВ,
«Алханчуртский» совхоза керттера зоотехник.

ХАЛОНАШ ЭШАЙИР

Юртбоахама къахьегамхошта дукхьала дукха халонаш оттайир lаламе укх шера. Кlезига доа доагlаш шийлача lаьно, хlаьта бlаьсти дукха доа бахьан хьийкхача мехо 2128 гектара тlара гурахь дlайийна юртбоахама культураш йоайир. Царех 1803 гектара тlара кlан 325 гектара тlара мукхи юха дlабийра. Хlаьта бlаьсти юараш дlа а йийна, гурахь йийначарна подкормка яь доалладе май-июль беттачашка шозза ца а тха «Гудермесский» совхозе 1600 гектара тlарен «40 лет Октября» колхозе 200 гектара тlарен культураш толхайир. Из бахьан долаш царех дукхагlа араш юха йийра кхаш леладераша. Хlаьта а бохаш тха къахьегамхой. lалаьмо духьал еттаьь халонаш юстар а йоахаш, В. И. Ленин ваь 100 шу дузача ден сийна шоаш тlаийца социалистически декхараш сийлевца кхоачашдир тха района кхаш леладераша.

Хlана чуйица яьшнай гурахьа дlайийна культураш. Юкъера лаьрхlача 6172 гектарах хlорене тlара планах 17 центнер ялат чуэца дезаш 17,2 центнер чуийцад. Къаьстта дика хьокхамаш даьхад «40 лет Октября» колхоза кхаш леладераша. Цар юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара планах 17 центнер ялат чуэца дезача 24,3 центнер чуийцад. Кlезига мара тlехьабисабац «Кавказ» яхача колхоза къахьегамхой. Хlара гектара тlара планах 18 центнер чуэца дезача 23 центнер ялат чуйийцад цар.

Тlехкхоачашъяь района кхаш леладераша пачхахьалкхенга ялат дохкара план а. Ишта планах 3000 тонн ялат дохка дезача дехкар 3205 тонн я.

Пачхахьалкхенга эггара дукхагlа ялат дехкараш а ба хьалха байнача шин колхоза къахьегамхой. Ишта «40 лет Октября» яхача колхозо планах 600 тонн ялат дохка дезача 823 тонн дехкад. Планал совгlа 107 тонн ялат дехкад «Кавказ» яхача колхозо а.

Ялат чуэцшашехь а кхашна дикача фермашка дlа а кхухьаш цига аргlаш а деш шоалагlа дlайоргйолча культурашта лаьтта кийчне болабелар боахамашкара механизаторашa. Хlанз тха районе планах 1920 гектара тlа дlае езача 2614 гектара тlа йийнай шоалагlа юв культураш. Царех 2081 гектара тlа хьажкlаш, 553 гектара тlа борц, 10 гектара тlа тха лаьтташка мийта хул хьажа гречиха а.

Укх хана юртбоахама къахьегамхошта эггара бехктокхаме дар тlалоагlача шера хургболча хьувкъума тешаме лара йоллар да. Цудухьа тlатеlла кхашка органически удобренеш ехкаш, лаьтта оахаш, кхыдола гlулакхаш деш ба хlанз тха района боахамий къахьегамхой. Хlанале лаба аьхдаьннад 1852 гектар лаьтта, хlаьта гурахь дlайоргйолча культурашта аьхар 1994 гектар да. Ала деза лаьтта азаран из кертера гурахь ювча культурашта кийчдарах «40 лет Октября», «Кавказ» яхача колхозашка, «Степной» яхача совхозе кlезига терко тlайохийтала. Кхыча боахамашка деник буса шин сменагlа болх бу лаьтта аьзаш боахкачар, хlаьта вай йийнача боахамашка цхьан сменагlа мара болх бац трактористаша.

Цоагlа лоархlаме гlулакх да хlанз лаьтта чудолийташ хий тохар. 900 гектара тlа тоха дезаш да из укх шера, бакъза хlанзалца фу кхедеча участке мара хий техадац кхашка.

Укх шера тха районе 10216 гектара тlа гурахь юв культураш дlае лаьрхlах кхаш леладераша. Цу лаьтта дlаде деза фу хlанале lалаш а даь, из цlендеш, дlалувча боараме кхоачадеш боахк юртбоахама къахьегамхой.

Сентябрь бетта балалургба механизатораш гурахь юв культураш дlае. Фуца цхьана хlара гектара тlа 0,7—1 центнер минеральни удобренеш тохсаргъе тха кхашка.

В. КОРОБКИНА,
Гудермески района юртбоахама управлене агроном.

БАКЪ ЛЕ ВЕЗА

Прокуратура, милице, суда балхий практике кlезига а боацаш нийсалу цхьайолча граждански, шоай доттагlий е бовзаш-бевзаш барий кхел аттача яьккхар дуьхьа харц лоткъамаш ду меттигаш. Цар кхетадац харц лоткъамаш социалистически правосуде болх лоархlарбаха йиш йоага — зуламхо шийна догlа тайазар ца деш вита, бехке воацачоа суд е, цо дича зуламна харпахьа квалификаци е, бокъо йоаца суд е йиш йолга.

Цу тайпара суд тувнаша чига хиннаяр № 6 йолча профтехучилища дешарxо Хайкса Аниа Зална. Гражданин Солонко вера дош дувцача хана ше тешаллагор. Грозне Ленински района халкъа суде уйайнйна йолаш юхьонна баьча тохсаш, материалаш харц а ца, суде ший лоткъам ве сайбе гlийртар, ший доттагlчо Бенерлукаев Баудина. Аха бехк боаца саг дувеш хила гlулакхаш харпахьа дийнар.

[illegible] а сайсо харц лоткъам бара наьхт тlа баьлар шийна зе хинна. Битербаев Тlутий lиса а. Следователга цо лоткъаь баьбар, Ибрагимов Аюпа шийга хиннача урсаца, бахьан а доаш. Хала чоа яьй шийна, аьнна. Хlаьта е суде шийгара лоткъам эзаш, юхьаьнцара тохкам бечa хана шедаь лоткъам хийцa а хийна. Битербиев пхьанна хlамана бехке а вац, цун бе доаллаш урс а дайна дац шийна, аьлар.

Уж шоаккхе а кхе дувнарна аулламхошта Гевердукаевий Ибрагимовий шоашта йоагlаш бала хилa суд йир суде, дуккхача хана лийна а хургболаш. Харц лоткъамаш даь Уматсовий Битербиевий РСФСР уголовни кодекса 181 статья 1 дакъе ца кхара угловни бехке бара деш дувнилга оттайир суде. Уматсовайна условни ихна шуна Ибрагимова дайхкта воаллашах бутта суд яьй.

Хlана тешa а шийна за хилиначa а киш хилa деш шоай лоткъамаш хьахьа долча деша а вlашагlа доаш тешалеш хилар.

И. АЙДИНОВ,
г. Грозни Ленински района прокурор.

Политинформатора дош

«Красный молот» заводе дикатlьярех я белит йоаладу цех. Дайм производственни планаш тlехкхоачашъеш къахьег цеха коллективо, ишта дика толамаш доах технически прогресс балха юкъехкухьача а. Укх тlеххьарча керхl шера пюха лакхъеннай цехе балха овсарле. Цу хьакъехьа дукха даьа цеха начальника политинформатора Лазарь Абрамович Гафта. Шерен тайп-тайпарен я цо ший цеха болхлошта хьалхашка еча политически информаце тематика.

Цхьабакъда Лазарь Абрамовича дукхагlа теркам тlабохийт технически прогресс яра деша. Кхетачаста мехкен доазол араьхьарчен машинашъерашта карагlдаьннача кердачох даьца беседаш, дейладиш ю цо. Беседашка дика кийчлу политинформатор. Пайда эц керда арадаьннача технически литературах, газетех, ерийоалча беседай планаш уеттаю. Цудухьа болхлой теркам тlаоацаш чулоацам болаш хул уж. Къаьстта болат лоаладераш дукха ерзай В. И. Ленина произведенеех, цун теоретически тlехьаленах, вахкетах фаьца цо еш йола беседаш.

Ишта дукха ха йоацаш «Ленин балха овсарле лакхъярах» яхача темах беседа йир цо цеха коллектива хьалхашка.

Беседа чакхъяьнначул тlехьагlа цеха рационализаторий активана цхьана балха халагlа йолча процессашта механизаци яра план оттайир цехови партийни организаце.

Хlанз шерра даьржад цига технически прогресс балха юкъейоалара бахьаш: формовочни смесаш кийчъечен обрубка ечен отделене, керда болат йоаладу электропечашта а. Укхаза бахкхача доархlаме цо боалхой сакхетам, къахьегамен творчески хьинар айдаир. Ше беседаш ец из белгалдаьх политинформаторо, цеха технически прогресс тlайоагlача хана дегlайоаладах, цу хьакъехьа инженерашеи рационализаторашеи кlанз лечох хува.

Говзан болхлошна дика кхетадергдолаш завода вахарера масалаш доладеш дувц политинформатора балха овсарле лакхъярахи цунах предприятене болхлошта поалтен хьабоалача пайдах.

Технически прогресса пропаганда ярал совгlа общеполитически тематиках беседаш е lамалуш в Лазарь Абрамович. Уж тайпа беседаш кlал ларл йолаш, хоадам болча масалашца чlоагlъеш ю цо.

Политинформатора хlара салаш зола дош кlал ларл йолашш маlан доккха долаш хул. Коммуниста Гафта дукха къахьег шийн дикци тоалра. Цо деш дола къамела политически художественни произведенеех наггlертта а еш ду.

Балха овсарле лакхъярах цо яьча беседе йоккха лер йитаб болхлой доаладерий сакхетам [illegible]. Гафта яьча беседах болхлошта юкъе кхетама болх чакхбаьккхар коммунисташа агитаторашa цеха мастера Я. Б. Садыковеи А. М. Александровеи. Шин дийнахь, 1970 шера 21—22 апреле, кхаьча материалех продукции арахецаш къахьега, цун чотах 25—27 эзар сом пачхахьалкхенна пайда бе социалистически декхараш тlаийцар болат лоаладераша.

Хlанз хlара дийнахь цхьа тонн гаргга метала кходу цехе болат лоаладера технологи тоаярен рацпредложенеш теларен чотах. Ишта дукхача маьхе йола ферросплаваш а кхою укхаза. Цул совгlа шоай коллективера цхьаннa саг мукъаваьккхаб болат лоаладераша квалифицированни кадраш дукхагlа эшача производства уйдастлашка дlаьхьоахара. Из бахьан долаш дукха лакхъенна цеха балха овсарле, лакхденна болхлой алапи а.

Дуккхача къамех лаьтта коллективе хьинаре къахьег лемигски къахьегама бокъо латтача болат лоаладераша Н. В. Герасимова, Ф. Т. Розвановa, разливщика Т. З. Усейнова, М. И. Бараторов, ишта кхыбараш. Хlара дийнахь 1,5—2 норма ю цар.

Цеха балха овсарле лакхъечa болхлой хьинар айдеча доархlаме дакъа юкъехкухьa политинформатора Л. А. Гафтa. Хан-ханналла цо беча кхетама балхо йоккха лер юлт къахьегамхой дегашка.

С. АРСАМАКОВ.

Хьаьший гастролеш

Иштта хьахул турпалаш

ПЕНЗЕРА баьхкача вай хьаьшаша — пензенски драматически театра артисташа шай кердачу спектакле вовзийти вовзийти. Драматурга Алексей Арбузова «Вера, Надежда, Любовь» аха премьера оттайир. Иштта цIе тиллай пьесах пу тIе бувцуча кертерча наьха — кхьь йиший цIерах.

Пьеса тема я советски наьха патриотизм, дениал хоьа гIулакх де уж кийча хилар, шорш кхо ца бен хилар, цар уйлаш дагалаттарашн цIена хилар.

Советски драматурге чеховски мугIарех бола драматургаш дерзI Арбузовхи Розовхи. Уккхаза доладе мегартца Чеховски кхо йиший арбузовски кхо йишея вIеная йистар: нагахьа санна хьалхара кхо йиша вахара халонаша тувлабзъ, дикадар хиларга нагахьа дог лаьа, халкъах къаьста баха, дикатIеда вахар хиларга хьежа интеллигенце викалаш бале, арбузовски йижарий — Вера, Надежда, Любовь ИвановгIар болхлой дикаспнара как ба, шоай кулгашна къахьегаш Чеховски йижарашта дагадоалла из дикатIеда вахар хьадераш ба, халкъаца айхха бувзабенна бех уж.

— Тха тайпан цIе дукхача ваьхагара йоагIа тайпан цIи я: «Тхо ИвановгIар да, сомах, тхьаь сомах дохкарглолаш я даш», — йоах Любас, Москва, шоай завод лерарр дукха хьийгача къига в хьажаш. Шоай юкхера цхаь тIа а бахийте, звакуане дIаяхийтача шоай завод хиннача моттиге тайнаш токен йола мастерски хьежо цар.

«Корпусашкара кизгаш дохадаьд, шелил йоагIа, мух чухьеал, цIагIара инструменташ кхухь, шошика йол - йола. Кхилаж тIа дIеккессачара къаьнара цу станок хорайир, чу я сия тоа а ю, бола бе йоллайтер. Дохкача театрера токарин станок ерзь», — иштта дуьш Верас тIема долача хане шоаш дась гIулаххаш.

Цецвоаккхаргвола хIамаш дора патриотизмо, нах кхьбаршны а баьй дIаоттабове. Пьеса кертера турпалаш нагий вай ба. ГIар-тате доацаш, тIагIеотта, зоь уразтта дора цар дулургдаш аьнна хийттар. Иштта дола гIулакхаш, дуне цецдоаха хIамаш дукхьала советски наха мара дулургдац.

Верас комсомольцаш фронте баха оашцагIбоах, окнаш яхь хьалгIоаттабу хьалиях, танкашта ремонт елта вIашмIсхьдоаьих.

Юххьанца кура дийна ялхара-шк джалони музыкиесов, шампанске пела толаш яиня заводск йоI Люба. цул тIехьагIа болх беш я 5 дийнаьх-бус цехера ара а це йоалаш. Ленинграде бомбаш йийттача хана наьна сина йисча кхо пу даьнвача Варварийна нана а из дохадаьча цIагIа шиш сесаги йоIи йийнача моттиге корааьча инженера Доробейникована цIенвана а хилий дIаотт.

Надежда йиiш йолча хана це раьза а хинна медсестра йоле фронте йоала, чIоагIа чоимаш хилий, бIаргаш а дайи шIайоагIа. Хулиганал доалла, пхьаьаге а тайха экнаже дIалца на туга, бакьде цуш доттагIчо, цуьна наьна Надежда ёзаш воача Алеша Кустова дIалца Шеремет яха эIахата саг вэза цунна.

ДоттагIашца дуьь бу фронтера дейна цIаенавчо Надах хул тохаргдоацаш. Ваьада варгдоацаш чок дьяннавча Алена ме лаш, шай доь юха эп. Шермета мукъалу Надах хула тоха. Алеша доккхал цу дезаш, йокхий духоаш уйлаш йоала саг ва, цун деррига рузкъа техническен кхдеиши вакладкаш тIайола тетрадаш да. вешнчух тIехьагIа цун чертежех хьаже йолайир керда тамкаш.

Чоалхане хувцамаш, дукха событеш, катирхой хьалхара безаш ба пьеса тIа. Авторо шай пьесах шиш дьяьхах латта мелодраме я. йоах. Бакъда из мелодраме дуIашн хьакхаш делха догIаши доацаш, пафос йоацаш, соперникий патетически монологаш вIашасIлатара доацаш я. ХIаьта пьеса тIа найслу «вIаше къусаш дар» доттагIалле, иу тIа бувцна нах шоаш кхо ца беш хиларца котдоал.

Из пьеса вай советски катархой турпалах, цар дика уйлаш кIалаш я, 30-чеш 40-чеш шерашкарча комсомольцашта хьехийа вай катархой эстафета я.

А. Арбузова шай пьесе девзаьй А. Блока укх мугIарех:

«Дегашка гоанал
чIоагIъьларах,
ХIаьта гоамаца — тъохал,
кортамукъел,
Кортамукъвлен уйла хIаране
хиларах».

Цунах я пьеса. Цунна лотт кхетам душ бола цун лоевхIам, из къалургвоацаш хилар, из дукхача шерашка ихаргва.

Цу дикача пьеса материала тIа театро хьалий дог токадолийташ йола, бIарча кхоачалеште дагалатгтар, сталыга даллача чикхьайна йола спектакль.

Ерригга спектакль чура пафос йоаллаш, Даьхенна хьалхашкарча уйлах йиза, гучарча безамахя доттагIлехахи йиза я.

Даш наьсн довьачул тIехьагIа деррига цIеш дукъ, шай эIанагIа йолча йижарашта дешн дола доал, цар ю йоакхо шийна тIайшача Верай Iалаьмате дика образ хьаьй артисткас Н. Егоровас. Белгальякхла безам ба ше поль ловзачи Любай оаша хушахарр дика гойта артистка С. Ханскам.

Надеждай образ кьаьсттa дика хьахьеккхий артисткас Э. Арсеньевас. Зрительашта йиш ца луш дукхача хана дагалаттаргья из Шереметаца. Давилаца вIашагIкхетaш йола трагизма йиза сцелаш. Артистко ерригa шай роль дег чура йоагIаш, чIоагIа къаьга, ше лелaдер сиде Iовзаш, дика ловзайир.

Артиста Б. Гусакова ше ловзa ховоргдола актер волга хьахьекхар шай тайпара чоалхане йола Шеремета. роль ловзаеш, дика гойтар Надеждацара цун безам, тIом тIабенача хана тIеш тIа темаме повкъост кIаланта дIагIоргвоаца саг хилар.

Белгал ца воаккхаш шита йиш яц сабар долча доккхал ца, дезача, наьха вахар хоадара шийна хоар кхо ца деза, Алексей Кустова роль дийна ловзаь артист Д. Домбровский.

Сцена тIара вар артист я воацаш Дамила ше ва аьнна тейтташ дика ловзаю цу «философа». романтика роль артиста В. Сазонтова Данилай роль.

Инженера Коробейникова роль ловзаер хана кьоча воаца артист В. Налобин ва. Го баь латтача Ленинградера воагIача Коробейникова уйлаш, цунгара сагото, дагарлар дика гойтар зрительашка артиста. Театра къоначa артисташа дика хьахьекхар шоаш цу спектакле.

Спектакль хьеха режиссера доккха новкъостал деш оформлени яй РСФСР искусствай заслуженни деятель волга Г. Д. Епишина, «Шаьхка а шай довргаш цу дийнo», аьнна ала бешн боагIа.

В. ВАЙНШТЕЙН,
Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист.

ЮРТБОАХАМА МАШИНАШТА ПРОФИЛАКТИКА Ю АВТОМАТО

Будапеште август бетта хургйолча юртбоахама машиний Дунен халкъашта юкъера выставке советски кьыча техникана юкъе хургья 26 бакински комиссара цIерагIча Ленина ордена Бакински ремонтно-механически заводе хьаь машина. АПН корреспондент завода директор волча хилар, техника керда хIамаш дувлар а дийхар цунга.

— АТУ-П-150 яхаш я из кхай тIа юртбоахама машинашта гIулакх деш йола агрегат. Тха специалисташи машинно-тракторни парка ремонти эксплуатаци ара паччахьалкхен Iилма - техника технологически института бовхдоаца пхьаьна хьаьн я из. Керда агрегат юрттерча дахкве юртбоахама машинашта профилактика яра, уж цIенъяра, даьтта хьакхара, даьтташ куацара, йилара даьохIа я. Ерригa процессаш йиза автоматизаци яь я. Хьалха цу цIераш наьача операцех хIараненa шей машин езар. Тха яр универсальни машина я, ерригa профилактически операцеш кхоачашъю цо. Цул совгIа из пхелаш а я, хIаьта пул хьалхагIа агрегаташ стационарни яр. Цудукъа юртбоахама машинаш дIахихьа езаш яц АТУ-П-150 йолча. Керда агрегаташ вистта кхашна араяргья. Дукхьал укх шера ца эзар гарга хийтъергья уж.

Ризма ФАТАЛИЕВ.
(АПН).

ПИСАТЕЛА ЮБИЛЕЙ

Совсем Нохч-ГIалгIай писателий Союза [illegible] Акьлода 50 шу дизар [illegible] торжественни собрани хилар.

Собрани [illegible] союза [illegible] председатела Р. Ахматова.

Писателя творчествох доклад [illegible] филологически Iилмий кандидата И. ДАХКИЛЬГОВА.

Юбиляре [illegible] хотташ къамал дир писатела И. БАЗОРКИНА, кинотеатре директора З. МУТАЛИБОВА, «Сердало» редактора заместитела А. МЯКИЕВА, Нохч-ГIалгIай книжни издательства [illegible] М. МУСАЕВА, I. КОСТОЕВА.

БАЙКАЛА IАМА КХОАНЕ

Укх шера [illegible] бетта СССР Министрий Совето сецам бир «Байкал» Iама Iалама комплексаш лораярех рациональни пайда эзарех гIулакхех».

— Байкал Iамое цуьна гонахьарча заповедни зонин лоац цхьа миллиона ялх бIаь эзари гектар. Советски Iилмахоша дечa тохкамаш йоаш хулийт из дуьнен итгара бокхагIа бола тезача хоа Iам уккхаза хьае проект уттaеча саройнa, дарба дара, туризма зонай лоаркIам а беш лорабара мна эффективни гIулакхаш де, — аьнна хоам бир АПН корреспондентага Иркутски областной исполнительни комитета комиссе председателя профессора Павел Силинске.

Цу бассейна бьаццера хьунашца боахкам я хьунарашн, заповедникаш. Байкала чудоагIа хиш хьу акхьаш юсача юхнех цIендерга Байкала тIа гIолла аьна хьу дукхьала кема тIа етта йорл хьаьргаш.

Ленинградски Iилмахоша хьаьеш а Байкал къулбехьен - малхбузен йистея дарбане хиш долча Тункински бер чул салоIача зонана планировка яра экспериментальни проект. Уккхаза хьахургья туристски санаторно - курортни базаш. Шерьеш я нагахьа мара дисиза доаш оалхазараши лоакхаргйи хоа еIо хиза Баргузински заповедник.

Iама малхбузен даьвь тIа хьое дерзI шо саппш яр кхы йоазл байкальски самоцветий минералогически музей.

Павел СИЛИНСКИЙ.
(ТАСС).

18 АВГУСТА — СССР ФЕГАРЧА ФЛОТА ДИ

Майора А. И. Хьызова эшшан II-ски даьъе дикагIарех йоа цаI а. Авиатораша задаяеш кхоачашьо итара чоаллаегIан тесольхашка.

СУРТА ТIА: самолет Iоессачул тIехьагIа. Аьттехьарвар — хьалхарча класса летчик Александр Михайлович Хьызов.

Ю. Муравин сурт.
ТАСС фотохроника.

КОНСЕРВЩИКИЙ ДОШ

Грозненски консервно - кондитерски [illegible] коллектив мешь бетта ваьлча продукци арахецара задани 105 процента йийчача продукцийa реализаци ара план 100,4 процента [illegible].

Укх толамаш [illegible] даьн дакъе лоьцда [illegible] керте латтача маша [illegible] цеха коллектив. Маь бетта мара йолашнаш цех мардиче созвне парсаш [illegible] бакъда цу бетта задани 30 процент тIеюхачаш а еш, планаш 30 тонн мара ца йоагIача 80 тонн продукци арайийцай.

Ерригаш а шо смена я цехе болх беш. Шоайла яхье ялча къахьег цар. Хьалхара моттиг лаьцай Музоева Куса керте латтa [illegible]. Цун смене дикагIбола болхлой лоархIаш ба нарсаш дий озкараш Дутаева Садимат, Агбиева Лейла. Август бетта а иштта дика къахьег цеха болхлой.

Дика [illegible] бу Идрис Хамбулат керте [illegible] консервни цеха коллектив а. Август бетта хьалхарча денокла моцечa хIамай дукха [illegible] йоагIа чул соагIа арайийцай шина а цIена.

Иштта дика толамаш доаш хьаче цеха коллективаца а. Царна дика новкъостал ду Мечигов Рамзана кулгалдеча механически цеха слесарашн тохараш. Слесараша шоай заннаьйа дIакан ремонт яр оборудовании. Къаьсте дика болх бу слесараша Арсемиков Маьмада, Терапов Александра. 115—120 проценташ кIеэагIа кхоачашьъц цар шоай смени нормаш. Царна масса къахьег къоначе болхлочо — слесара Жуков Весиле а. Цхьа берригаче болхлоша царгара хьожаеш мабу.

В. И. Ленина юбилея сийна Грозненски консервно - кондитерски комбината коллектив тIаийце социалистически декхараш бехктокхаме де: укх шера план ноябрьски цIей хьатIакхаче-лехьен пятилетни план 25 декабре кхоачашъе. ХIанз шоай дош бIубенна хоачашдеш ба консервщикаш. Х. АРШАМАТОВ.

ДIаяккха Вьетнамера агресси!

Нью-Йорк. Машар безарий организацей инициативах Нью-Йоркски муниципалитета здании хьалхашка дукха нах мыъе бола тIема дукхьалара демонстраци яьяр. Цуьна мыъе даьдъ лоацаш хиннараша дIадехар Вьетнамера тIом Iалаьмате тексa соцабар.

Муниципалитета здане дагIаш тIа этта пресс-конференц йолча хана демонстранта хьаьхле лелаераш йоахар вьетнамски тIемо «хIаланьеш дIаюъ» Америка Iалаьмате ира проблемаш къоастаяра эша средствош

ВЕНА. Уккхаза хилар Австре демократически кхалнаьха Союза вIашагIтаха демонстраци. «Керда Хиросима тъе ца хилийта!» «Из цIакхха а кхы хила йиш яц!» «ДIаяккха США-е Вьетнаме доаттаю агресси!» яхача лозунгашца хилар из. Машара тIехьа барамa йоаржайора Вьетнамера тIом соцабара цхьа ниьъ мара — американски эскар цу мехкара араяккхара ниьъ мара бац, яхаш, белгалдоахаш хиннa листовкаш.

ПАРИЖ. ФКП ЦК Политбюро член волча Франсуа Бийус цIагIа цхьа арадоалача «Франс нувель» яхача газета тIа яиду шоаш Вьетнаме лоаттабеча тIема «Эскалаце» политике США кхы эIахо ца йоаллуча кхаьчай, яхаш. Вьетнамски халкъо тIамаш отт американски агрессораштеш цар марионеткаштеш. Вьетнамски халкъо доахача толамашта Iалаьмате декхa тIо ду хуьен халкъашта юкъерча бартцхьоагIоно, къаьстта Советски Союзен кхьча социалистически мехкийн барт-цхьоагIоно.

ПАРИЖ. «Вайна гарга а довзаш а ца сий кортамукъдаш яий лоIаме хилари бахьаш долаш чIоагIа къовсам лоаттабеча турпалча вьетнамски халкъеш кхьча мехкий халкъийн нийсхеш гIудаьйх». Йоах Барселоне студенташа-коммунисташа йоаржалъча листовка тIа, яхаш хоам бу Юньон Франсез информасьон яхача агентства. Листовка тIа чIоагIа мегабу вьетнамски халкъ хьаллашара коммунистически болхлойн партей московски Совещание баь тIахьехаш. (ТАСС).

НАБАХТАРА ПИСЬМОШ

ПАРИЖ. 9 август. (ТАСС). Тхо [illegible] кхьча новкъостал [illegible] цхьана саха [illegible] дуьца а дуьц, анализ а ю бакълой балама дешай, укх чура ара а [illegible] франкизмане дукьал [illegible] повттаберий страе тхоай [illegible] цергхинарга дог а [illegible]. Йоах Барселона провинциальни набахта бехкача бахкхлой коммуний кулгалхоша набахтара арадайтача письме тIа.

Письмен автораша декха бар [illegible] моральни хьалнеццача а шоай доадахта интернационални новкъостал деча а [illegible].

Тхоно хоаш [illegible] дIахо ЮФИ яхача агентства дIадоарадаьча письма тIа, «Сапиенс», «Пирелли» яхача [illegible] [illegible] доттабеча къовсамах дар. Ца хадамо испански къахьегамхоша [illegible], протеста демонстрацеш, собранеш тхоай гIулакх бахьхиларах Iалаьмате бенна тоцаш чуболийт тхона, набахтара ерригa халонаш эшара новкъостал ду.

ЧIОАГIЛУ ДОТТАГIАЛИ БАРТ ЦХЬОАГIОИ

ХАНОЙ, 9 август. (ТАСС). «Массанахьа а массахьа тхо нийсхаларах. тха делегаш тIа эпар вежарий санна. ХIараьр советски вьетнамски халкъий доттагIали барта - цхьоагIон хьахьокхаш хиннача дуккхача митингашка советски наха чIоагIа йоахар американски империалисташа лаьттабеча къовсаме вай халкъ тIехьа тIайоагIача хана а хьаллоацаргда, новкъостал дергда», — аьлар Советски Союзе а хинча цIеначa вьетнамо-советски доттагIален Обществa делегацена керте латтачо, ДРВ юрта боахама министра заместитела Тю Ван Бьева ше ТАСС корреспондента еннача интервью тIа.

«Шаккха а йиплургйоаца уйла чуйеассаьй тхона советски халкъ деккха революцеши дег долаш, Октябра даьхеи, Ленина даьхен сийвола революцеи, тIеца, къахьегама традицеш йолаш хиларо, — аьлар Тю Ван Бьева, — къаьстта кер тохалуш хилар тхо Ленина — пролетарски революце сийлахь-воккхача баьча Мавзолее.

Къахьегама толамаш доахаш наькъаьла советски халкъ Ленина ваь 100 шу дизара. Цунах тийшар тхо, промышленни предприятешка, гIишлош еча, совхозашка, колхозашка хьежача. Тхо гIалдака а доккха дешн а ца Коммунистически парте хьалхе а дехаш советски халкъо коммунизма материальни - технически база хьеш ше хо ца деш къахьегаш хиларах. — Оаха белгалдоаккх, — аьлар Тю Ван Бьева советски халкъа материальни духовни вахар хаддаца лакхдуш хилар.

ООН-а космосах йолча комитете

ЖЕНЕВА, 9 август. (ТАСС). Укхаза чаккхьаьлар ООН-а космосах йолча бувзама комитете лаерхIача болхлой группа сесси. Дукхьалара радиой телевизионни вещанен Лаьттан искусственни спутникех пайда эцаре проблемаш йийцар. Сесса болхаш яь заключительни доклад ООН-а космосах йолча комитетага, цул тIехьагIа ООН Генеральни Ассамблея XXIV сессега дIаллургья.

Лаьттан спутникашца гIолла юкъерчал доаццаш вещани лелае технически йиш йолаши шерра тороиаш йоалаш калар бакъ а деш. авторашна теркам тIабохийт кердача техникаш дунен халкъашта юкъера бокъон нормашка. ООН устава, Бутти кхьйола сигналара планеташа юкъе а йоалаш, космически аре таххарея пайда эцарен хьакъехьа паччахьалкхенашна беча болха принципех долча 1967 шеракча договора дьеж пайда эцаргболаш цу проблемашта чIоагIа а массе оагIорахьара а хьажаша дарг ца хьалра.

Сесса хьалха деш СССР-ни кхьча социалистически мехкийн делегаташа белгалдаьккхар, спутникий новкъосталца дукхьалара радиой телевизионни вещание ара йоагIа мелагIа а реолиенташ паччахьалкхений суверенни бокъонаши дар чура гIулакхашта юкъе ца делхаов принципаш лоархIаш, хIаьта иштта милитаризма, расизма, халкъашта юкъе дIаяши дагалаттар чIоагIдара дунен халкъашта юкъера кхоккам мелбараш духьале ере кхьча идеологе идеяшта пропаганда яра пайда эца йиш хургйоацаш хила езаш хилар.

Сесса латтача хана иштта белгалдаьккхар къизал, ниэ бар, аморальни идеяш кхайкар юкъедоацаш дукхьала телевизиони вещаиия хила езаш.

Болха группа юкъеов пхьадолача малкбузерча мехкий викалаш, къаьстта дьача США викалаш, гIийртар Лаьттан спутниксий новкъосталца юкъерчал доаццаш йолча мабоагIара регламентаци яьа йолча вещаних хила йиш йолча доча гIулакхий лоархIам кIеэагIбе.

Итальянски компарте мугIараш шердаьлар

РИМ, 9 август. (ТАСС). Итальянски компарте мотт[illegible]арча организацешна партийн билеташ хувцаш [illegible] г. «Унита» яхача газета хоам беш из хилара, ИКП-ина массе хIана 1474570 саг ва. Дукхала август бутт болабелча дешв 5126 керда член хьайийва. Компарте бахаб, къаьстта аьлча, Бракиле — Романье, Апуле, нехха кхьча областашка шоай бокъонаш бахьал хIанз чIоагIа къовсам доттабеш бола дукха юртбоахама бахлой.

ВЬЕТНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. ХIара шера дукхагIа цул меккий [illegible] районашкара лаьттан наькъеши автострадаш.

Наькъаш лоаххача бекхa [illegible] бола а [illegible] ударни бригадаш.

СУРТА ТIА: Хоабинь яхача провинце автомагистраль [illegible] бригада. Хьалхашкарa цатIор тIо Нгуен Чонг Гуен Нгуен Вои Лиен [illegible] хьалхашка.

В. Конский сурт.
ТАСС фотохроника.

ПИОНЕРАШ БОЛЧА

Сийлахь-боккха Даймехка тIемa хана Крыми Кавказе бахьаш немецки гIаьрадонта дукхьаш къовсамаш лаьттаьь тIемахой хилар дукха ха йоаццаш республика массехк пионерски лагере.

Шаьла района «Горный ключ», «Светлячок», «Смена» яхача, Урус-Мартана района «Раздолье» яхача лагерашка саллоIача пионераша вIашагIкхейттар Советски Союза Турпал, авиацони волча хиннa командир Раус Федор Никифорович. Советски Союза Турпал Бубликов Федор Борисович отставке вола подполковник Иванов Алексей Михайлович. кхыбеда а Даьзе бахьаш шоай вахар дIадала кийча хинараш.

Тема ханарча дукхача сакъерда меча событех дийцар пионерашта кхалнаьха бомбардировочни полка летчица хиннача Федорова Рима Николаевнас, Грозне вIашагIъеала хиннача Кутузова цIерагIарча горнострелкови, Таманско, Краснознаменни дивизе хиннача офицераша Казаченко Петр Денисевичен Валюков Петр Тихонович.

«Цхьаккха а дициеннадац, цхьаккха дицденнадац» яхача лозунгах пу тайпара вIашагIкхетарaш чаккхдоалаьга традици а хинна хIаьттая цу лагерашка. Дика кийча яьр пионераша, воспитательаша, пионервожатеша.

Массанахьа а торжественни линейкаш хилар. Цига сийлала пионераш а баь цIе галстукаш кач еккар шоай хьашаьта пионераша В. И. Ленинах дувеш назмах, доттагIлех. тIема шерашкарча пхьайолча эпизодех дола илли дахьар, стихаш йийшар самодеятельни артисташа.

Юххера а хIара отряда пионерашта къаьст-къаьста хьаькалаш дир хиннача тIемахоша. Шоашна пионераша шоа хьача хаттарашта жоапаш делар цар. Цу тайпарча беседашка дакъа лаьцар 6 эзар бере.

С. СЕРГЕЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллея Грозней, йовчая а йоаш. хувцалуш моохаш хургхилар дерзI, цалхбоалехьаеш гIеъахьача боаламагIа мух хьеккаргба, каьаза чIоагIа а хьеккаш. республике гIолла 23 — 28 градусе Грозне 26 — 28 градуса йIовхал хургья.

Кхоанен дийнен. йовчая а йоаш, хIазар - дукха моохаш хургья, малхбоалехьара гIаьххьаче боаламагIа мух хьеккаргба, бийсашка 14 — 19 градуси деношка 27 — 32 градуси йIовхал хургья.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

12 август
РАДИО

6.30 — Нохч.-ГIалгIайчен лаьттаеле харцо (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Ховтиш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачей программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Россие опери увертюре. 8.45 — «Рейдовые рыцари» яха Веденжева очерк (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачей программа. 16.05 — «Къона тIемо» (гIалгIай меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «Массеза пхаеца» яха радиоочерк (гIалгIай меттала). 17.00 — Ашарий концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Керда кочараш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда кочараш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17.30 — Передачей программа. 18.35 — Нохч.-ГIалгIай радиои телевидение инструментальни ансамбля концерт. 19.00 — «Газовой плиткахи газовой колонкахи пайда мишта эцаргба» яха фильм. 19.10 — Телевизиони кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.55 — Хьийбаш Iай доккъарца дика [illegible]. 19.55 — Шоана, берашь. 20.05 — Студенчески стройотряде. 20.15 — Очкош, голаш, секундаш. 20.25 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.55 — Передачей программа. 21.00 — «Совесть» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-98; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхаер секретара — 3-34-89; партийни вахара, культура, промышленности отделий — 3-42-30; юрта боахамах письмой отделий — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-98; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-89; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7-84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7-84.

СФ05165. Заказ № 3413.